Nr. 40-41 OLAM KATAN. שנה שלישית.

תנאי החתימה.

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 10.50 קראָנען, לחצי שנה: 6.25 קראָנען, לרבע שנה: 2.70 קראָנען.
ברוסיה: לשנה: 4 רו״כ, לחצי שנה: 2 רו״כ, לרבע שנה: 1 רו״כ.
בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פרנק.
החותמים לשנה שלמה יקבלו בסוף השנה תשורה יפה חנם.
דמי החתימה יוכלו לשלם גם לשעורין: 2 רובל בעת החתימה, ושני הרובל הנותרים בראשית הרבע השני (ובשאר ארצות בכסף המדינה לפי תקורס).
מחיר כל נומר 10 קאפ׳, 25 העללער.
בעד חלוף האדריסה 20 קאפ.
מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פטיט 88 ה׳, 15 ק׳.

עם „הפדגוג" או עם „הנעורים":

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 15.50 קראָנען, לחצי שנה: 7.75 קראָנען, לרבע שנה 3.90 קראָנען.
ברוסיה: לשנה: 6 רו״כ, לחצי שנה: 3 רו״כ, לרבע שנה 1.50.
בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 13 מארק, באנגליה לשנה: 12 שיללינג, בשאר ארצות לשנה: 17 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פרנק

עם „הפדגוג" ו„הנעורים":

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 21 קראָנען, לחצי שנה: 10.50 קראָנען, לרבע שנה: 5.25 קראָנען.
ברוסיה: לשנה: 8 רובל, לחצי שנה: 4 רובל, לרבע שנה: 2 רובל.
בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 18 מארק, באנגליה לשנה: 16 שיללינג, ביתר הארצות לשנה: 22 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 20 פרנק. וכן לחצי ולרבע שנה בערך.

קראקוי, יום ד׳ ר״ח אב הרס״ד. גליון מ־מא. Krakau, 13 Juli (30 Juni) 1904.

תֹּכֶן: ד״ר האודור הרצל ***. — על נהרות בבל (אגדה), יהודה שטינברג. — ירושלים והמקדש לפנים (ציור). — הגנב הקטן (ספור), פ. הילפרן. — שער הנצחון לטיטוס ברומי (ציור). — מסעות באויר (המשך עם ציורים), י. ב. לבנר. — הדשות. — ציור בולט מעל שער הנצחון לטיטוס ברומי. (ציור). — ידיעות שונות. — פתרון החידה. — מכתבים. — נדבות. — מודעות.

דָּקְטוֹר בִּנְיָמִין זְאֵב הֶרְצֵל.

„הֶרְצֵל מֵת!" „הֶרְצֵל אֵינֶנּוּ!"

וְאַתֶּם, יְלָדִים עִבְרִים, הַהִתְבּוֹנַנְתֶּם אֶל הַפָּנִים אֲשֶׁר קָדְרוּ, הַרְאִיתֶם אֶת הַדְּמָעוֹת אֲשֶׁר זָרְמוּ, הַשְׁמַעְתֶּם אֶת הָאֲנָחוֹת אֲשֶׁר סָעֲרוּ לְשֵׁמַע הַשְּׁמוּעָה הַנּוֹרָאָה הַזֹּאת? — וִידַעְתֶּם כִּי לֹא בְּעִיר אַחַת וְלֹא בִּמְדִינָה אַחַת הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי אִם מִקְצֵה הָעוֹלָם וְעַד קָצֵהוּ, בַּאֲשֶׁר אַךְ לֵב עִבְרִי דּוֹפֵק, בַּאֲשֶׁר אַךְ נֶפֶשׁ עִבְרִיָּה מַרְגֶּשֶׁת גָּדוֹל הַבֶּכִי וְהַמִּסְפֵּד; וּמָה רַב הַבְּכִי וּמַה מַּר הַמִּסְפֵּד! אֵין זֹאת כִּי גָדוֹל הַכְּאֵב מְאֹד, אֵין זֹאת כִּי שֶׁבֶר גָּדוֹל הָשְׁבַּרְנוּ, אֵין זֹאת כִּי נָגַע הָאָסוֹן עָמֹק בְּנֶפֶשׁ הָאֻמָּה הָעִבְרִית.

הֲיוֹדְעִים, הֲמַרְגִּישִׁים גַּם אַתֶּם, עִבְרִים קְטַנִּים, אֶת הַכְּאֵב הַגָּדוֹל הַזֶּה? וְלִבְּכֶם הָעִבְרִי הֲלֹא כֹּה רַךְ, כֹּה טָהוֹר, וְנַפְשְׁכֶם הָעִבְרִיָּה הֲלֹא כֹּה זַכָּה, כֹּה מַרְגֶּשֶׁת! וְאִם אֵינְכֶם מַרְגִּישִׁים זֹאת אוֹת הוּא כִּי אֵינְכֶם יוֹדְעִים מִי וּמָה הָיָה הַדָּקְטוֹר הֶרְצֵל לְעַמֵּנוּ.

הָבָה אֵפוֹא וְאַגִּידָה לָכֶם.

זֶה כְּאַלְפַּיִם שְׁנוֹת גָּלוּת מָרָה שֶׁאָנוּ בּוֹכִים וּמְיַלְלִים בַּיּוֹם הַזֶּה, בְּתִשְׁעָה בְּאָב, עַל חֻרְבַּן בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וִירוּשָׁלַיִם עִיר קָדְשֵׁנוּ. וְאוּלָם הַרְבֵּה הַרְבֵּה יוֹתֵר יֵשׁ לָנוּ לִבְכּוֹת עַל חֻרְבַּן עַמֵּנוּ. מִקְדָּשׁ כִּי יִשָּׂרֵף וִיהִי לְאֵפֶר, יָבֹא הָעָם וְיִבְנֵהוּ, אֲבָל עָם כִּי יֶחֱרַב, וְיִהְיֶה לֶעָפָר

ארץ, לאבק דק — מי יבנהו? ועם ישראל, זה העם הקטן והגדול, זה עם החשמונאים אשר ידע להגן על כבודו, על חפשו בגבורה כל כך מפליאה, ולשבר עול היונים העריצים מעל צוארם, עם הקנאים גבורי־החרות, אלה המנצחים־המנצחים, אשר טבעו בדם הרומאים ואשר בחרו להשרף בלהבות מקדשם מהכנע לפני האויב, — עם ישראל זה היה לאפר, לאבק הנשא על כנפי רוח אל כל קצות הארץ, וכעפר ארץ הנרמס בכל מקום ברגלים. בני הגבורים הגדולים אשר ידעו להגן והגנו כל כך על כבוד עמם היו בארצות גלותם לעבדים שפלים, נכנעים, בלי אמץ לב, בלי עז רוח, בלי רגש כבוד לעצמם ולעמם, ולא רק את ארצם, אשר גרשו ממנה, כי גם את לשונם, אשר היתה בפיהם, שכחו, וידברו בלשונות כל העמים ויתחברו אל כל העמים ויהיו זרים לכל העמים, זרים נבזים, שנואים. את כל אשר להם, את כל כחותיהם וכשרונותיהם נתנו לעמים, אשר הם יושבים בקרבם; בשפתם דברו, בספרותם הגו ובגדוליהם התגאו ואת עמם הם שכחו, ואת שפתם הם ואת ארצם הם ואת כל גדולי גבורתם הם לא ידעו; אך כל זאת לא הועילה להם להחשב לבני העמים אשר הם יושבים בקרבם. וכה היה העברי הגבור, החפשי לתולעת שאינה מרגישה בשפלותה, לתולעת זוחלת ונרמסת ואין שם על לב, כי הלא לכך נוצרה. והנה קם איש נביא מקרב העם הזה, והנביא גדול ורם — ענק, ועינים לו מאירות, ונפש לו — ים ולב לו — לב המכבי, והעינים המאירות מפיקות חם, והנפש־הים מלאה אהבה לעמו והלב לב המכבי מלא רך ואמץ ועז מושל ויקרא:

— מי לעם ישראל ולארצו — אלי!

ויהי הקול הזה כקול אלהים מתהלך בכל העמים ובכל הארצות אשר בני ישראל נפוצים שם. ויקומו אנשים עברים מיחידי הסגלה אשר הלב העברי לא נהפך עוד בקרבם ללב תולעת, ואשר כבלי עבדותם הכבדים לא שמום עוד לעבדים בגוף ונפש ויאספו אל העברי הגדול הזה.

ויהי זה דברו: תחית עם ישראל על אדמת ישראל!

ותהי הקריאה הזאת כקול אלהים המבשר גאולה וישועה לעמו האמלל האובד בגלותו. ובכל עיר ועיר ובכל ארץ וארץ, באשר אך הקריאה הזאת מגיעה נשבה רוח חדשה, רוח חיים ועז במחנה ישראל ותחיינה העצמות היבשות, ויתרוממו הברואים החלשים הזוחלים כתולעים, ויהיו לעם חי החפץ ושואף לחיים שלמים, חיי חפש ואור בארצם הם.

ויאספו כלם סביב נביא החיים והחרות, יוצר העם ובורא רוחו ויועדו יחד אל הבמה הגדולה אשר כונן, הבמה אשר דגל ציון המזהיר מנפנף עליה.

וקול כרעם נשמע מעל הבמה הגדולה בכל ארצות תבל: עוד חי עם ישראל, חי וחפץ חיים בארצו!

ויעל זכר ציון על לבות בניה אשר שכחוה והשפה העברית הנשכחה שבה להשמע מפי בני ציון הרכים ויגברו הגעגועים ותגדל התקוה בכל לב עברי: הנה, הנה עוד מעט וגאלתם באה.

וכל העינים נשואות אל המאור הגדול אשר הופיע בגלות האפלה וכל הלבבות מפעמים אליו וכל הנשמות שואפות אליו באהבה אין קץ — — —

הידעתם, אחי העברים הקטנים, מי הוא הגבור הלאומי הזה?

הדקטור הרצל!

והדקטור הרצל מנהיגנו הגדול מת, מת מרוב עמל ועבודה לעמו ולארצו, ואנחנו נשארנו יתומים עזובים. המאור הגדול כבה פתאם ואנחנו נשארנו שנית שקועים בים אפלה; כל עולם האור והחפש, אשר חזה לנו ההוזה הגדול הזה ברוחו הכביר, חרב פתאם ויהי לאין.

ובשבתנו ביום המר הזה לארץ, יושבים ובוכים על החרבן הראשון והשני, בכה נבכה גם על החרבן הלאמי השלישי הזה, ובספדנו את נשמות גבורינו הגדולים אשר נפלו ביום המר הזה על עמם וארצם, ספוד נספד על הגבור הלאמי הענק הגדול בגבורי עמנו, אשר העלה את כל נפשו הגדולה לקרבן על מזבח עמו וארצו.

ספוד נספד לו ובכה נבכה כי גדול הכאב, כי נורא האסון אשר קרה את עמנו במות המנהיג הגדול, הבן היותר יקר והיותר אהוב לעמנו.

ואתם, עברים קטנים, אשר לבכם כה רך, כה טהור ונפשכם כה זכה, כה מרגשת, שפכו נא גם את דמעותיכם נסך קדש לזכר מתנו הגדול, ויהי נא זכר הרצל חי בלבבכם לעולם, או אז היו תהיו לעברים אמתים, עברים בלב ונפש, עברים היכולים להקריב גם את חייהם על מזבח אהבת עמם וארצם, ואז תבוא תקותנו, כי עם ישראל ישוב להיות לעם חי בארצו הקדושה, אשר זאת היתה כל משאת נפשו הגדולה של בחיר עמנו זה שלא ישכח מלב עמנו לעולמי עד.

* * *

עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל.

(אַגָּדָה).

כְּשֶׁהִגְלָה הָאוֹיֵב אֶת יִשְׂרָאֵל בָּבֶלָה, הֵבִיא כַּשְׂדִּי אֶחָד אֶת הַלְוִיִּם עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל, וַיְפַתַּח אֶת הָאֲזִקִּים מֵעַל יְדֵיהֶם וַיָּשֶׁב לָהֶם אֶת כִּנּוֹרוֹתֵיהֶם, וַיִּתֵּן לִפְנֵיהֶם — אֹכֶל.

וְלֹא חָפְצוּ הַלְוִיִּם לֶאֱכֹל לֶחֶם מִידֵי אוֹיְבֵיהֶם, וַיֵּשְׁבוּ דוּמָם עַל שְׂפַת הַנָּהָר; הִבִּיטוּ אֶל כִּנּוֹרוֹתֵיהֶם, וְהִקְשִׁיבוּ לְקוֹל הָרוּחַ הַמְרַפְרֵף עַל הַנִּימִים וּמוֹצִיא מֵהֶם אַנְחוֹת־גַּעְגּוּעִים אֶל אֶרֶץ־מוֹלֶדֶת; וּדְמָעוֹת רוֹתְחוֹת נָשְׁרוּ מִתּוֹךְ עֵינֵיהֶם, וְנָפְלוּ בְּמֵימֵי הַנָּהָר; וְלֹא הִתְעָרְבוּ וְלֹא תִתְעָרַבְנָה שָׁם הַדְּמָעוֹת עִם מֵימֵי בָבֶל לְעוֹלָם. —

וְשָׂרֵי בָבֶל, חוֹרֶיהָ וּסְגָנֶיהָ הִתְאַסְּפוּ מִסָּבִיב לַלְוִיִּם, חִלְּקוּ בֵּינֵיהֶם מִשְּׁלַל יְרוּשָׁלַיִם, וַיַּעֲשׂוּ כֵּרָה גְדוֹלָה מִטּוּב מַעֲדַנֵּי אַרְצֵנוּ, וַיִּשְׁתּוּ יֵין לְבָנוֹן; וּכְטוֹב לִבָּם בַּיַּיִן, שָׁאֲלוּ אֶת הַלְוִיִּם:

— שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁירֵיכֶם שִׁיר נִצָּחוֹן, נִצְחוֹן חֵילֵנוּ עַל גִּבּוֹרֵיכֶם!

קָמוּ הַלְוִיִּם וַיַּסְתִּירוּ אֶת כִּנּוֹרוֹתֵיהֶם בֵּין הָעֳפָאִים שֶׁעַל עַרְבֵי הַנַּחַל, אַף קָצְצוּ אֶת אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם, וְכֹה אָמְרוּ לִסְגָנֵי בָבֶל, חוֹרֶיהָ וְשָׂרֶיהָ:

נִצְחוֹנְכֶם אֵינוֹ נִצָּחוֹן גָּמוּר, וְשִׁירֵי אֲדֹנָי לֹא יִהְיוּ לָכֶם לְשָׁלָל!

אֵיכָה נָשִׁיר אֶת שִׁיר יְיָ עַל אַדְמַת נֵכָר?!

הִתְחִילוּ שׁוֹטְרֵי בָבֶל לְהַכּוֹת אֶת הַלְוִיִּם בְּשׁוֹטִים וְעַקְרַבִּים, וְאִיְּמוּ עֲלֵיהֶם: „אִם לֹא תָשִׁירוּ לָנוּ שִׁיר נִצְחוֹנֵנוּ עֲלֵיכֶם, מוֹת תָּמוּתוּ!"

קָמָה כִּתָּה שְׁנִיָּה שֶׁל לְוִיִּם וְשָׁרָה שִׁיר נִצָּחוֹן לְדָוִד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל הָעַמִּים:

„מוֹאָב – סִיר רַחְצִי; עַל אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי; עָלַי פְּלֶשֶׁת אֶתְרֹעָע!"

וּבָאַחֲרוֹנָה גָּמְרוּ וְאָמְרוּ:

„זְכֹר אֲדֹנָי לִבְנֵי אֱדוֹם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַיִם הָאוֹמְרִים „עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ"!... אִם אֶשְׁכָּחֵךְ, יְרוּשָׁלַיִם, תִּשְׁכַּח יְמִינִי! תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם לֹא אֶזְכְּרֵכִי!"

הֶעֱלוּ הַשּׁוֹטְרִים מִיַּלְדֵי הַלְוִיִּם לְרֹאשׁ גַּגּוֹת, וַיַּשְׁלִיכוּם אַרְצָה וַיֹּאמְרוּ:

„אִם לֹא תָשִׁירוּ לָנוּ שִׁיר נִצְחוֹנֵנוּ, נְכַלֶּה אֶת כָּל יַלְדֵיכֶם!"

קָמָה כִּתָּה שְׁלִישִׁית שֶׁל לְוִיִּם וְאָמְרָה:

„הַבָּאִים, יַשְׁרֵשׁ יַעֲקֹב! יָצִיץ וּפָרַח, יִשְׂרָאֵל! וְאַתְּ, בַּת־בָּבֶל הַשְּׁדוּדָה, אַשְׁרֵי שֶׁיְּשַׁלֶּם לָךְ גְּמוּלֵךְ שֶׁגָּמַלְתְּ לָנוּ! אַשְׁרֵי שֶׁיֹּאחֵז וְנִפֵּץ עוֹלָלַיִךְ אֶל הַסָּלַע!"

כֹּה עָמְדוּ הַלְוִיִּם בְּכָל הַנִּסְיוֹנוֹת, וְלֹא חָפְצוּ לְהִכָּנַע וּלְהוֹדוֹת בְּנִצְחוֹן אוֹיְבֵיהֶם! יָדוֹעַ יָדְעוּ כִּי יָבֹא יוֹם וּבְנֵיהֶם אוֹ בְנֵי־בְנֵיהֶם — הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן יָקוּם וְיִתְעוֹדֵד, וְיָשׁוּב אֶל אַרְצוֹ; הַנִּצָּחוֹן הוּא רַק נִצָּחוֹן זְמַנִּי, כְּנִצְחוֹן הַלַּיְלָה עַל הַיּוֹם.

רַק לֵוִי אֶחָד הָיָה בֵּינֵיהֶם, וּשְׁמוֹ אֲהַסְוֵר, וְהוּא הָיָה לֵוִי חָלָל: אִמּוֹ הָיְתָה אֲדוֹמִית; וְהָיָה רַעַבְתָּן נוֹרָא כְּאִמּוֹ וּכְכָל הָאֲדוֹמִים, גַּם בָּנָיו הָיוּ רַעַבְתָנִים — וְלֹא יָכְלוּ לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן הָרָעָב; וּבִשְׂכַר נְזִיד עֲדָשִׁים וּפְרוּסַת לֶחֶם, שֶׁהִבְטִיחוּ לוֹ לְכָל יְמֵי חַיָּיו, לָקַח אֶת כִּנּוֹרוֹ, וַיָּשַׁר לַכַּשְׂדִּים שִׁיר נִצָּחוֹן.

וְאוּלָם אַף כִּי שָׁר לָהֶם שִׁירִים עֲלִיזִים וַיְהַלֵּל אֶת גְּבוּרָתָם— זָכַר פַּעַם־כְּפַעַם אֶת יְרוּשָׁלַיִם הַשְּׂרוּפָה וַיִּתְעַצֵּב אֶל לִבּוֹ; וַיְהִי שִׁירוֹ מָהוּל בַּעֲלִיצוּת וְקִינָה.

וַיְהִי רַבִּים מִן הַכַּשְׂדִּים רוֹקְדִים וּמִשְׁתּוֹלְלִים מֵרֹב שִׂמְחָה; וְרַבִּים מֵהֶם בּוֹכִים וּמְקוֹנְנִים, בְּלִי דַעַת עַל מָה, עַד כִּי נָסַךְ שִׁירוֹ עֲלֵיהֶם רוּחַ שִׁכָּרוֹן וַיָּקוּמוּ אִישׁ עַל רֵעֵהוּ וַיַּהַרְגוּ וַיֵּהָרֵגוּ. דָּם רַב נִשְׁפַּךְ בַּיּוֹם הַהוּא בַּכַּשְׂדִּים מִידֵי הַכַּשְׂדִּים.

אָז יָצָא גְּזַר־דִּין בַּשָּׁמַיִם עַל אֲהַסְוֵר לֵאמֹר:

„יַעַן אֲשֶׁר חִלַּלְתָּ אֶת כִּנּוֹרְךָ, לָכֵן תֵּצֵא בַגּוֹלָה אַתָּה וְכִנּוֹרֶךָ. וְהָיָה אִם תָּשִׁיר עֲלִיצוּת, וְשָׁמְעוּ בָהּ בְּנֵי אָדָם קִינָה וּבָכוּ; וְאִם תְּקוֹנֵן, יִשְׁמְעוּ בְנֵי אָדָם שִׁירֵי שָׂשׂוֹן וִירַקֵּדוּ. אִם תִּשְׁתַּתֵּף בְּצָרַת אֲחֵרִים, יֹאמְרוּ עָלֶיךָ: „שָׂמֵחַ הוּא לְאֵידֵנוּ!" אִם תִּשְׂמַח בְּשִׂמְחָתָם יֹאמְרוּ עָלֶיךָ: „כּוֹאֵב הוּא עַל מַפֶּלֶת אוֹיְבֵנוּ!" וּבְכִנּוֹרְךָ תַּעֲבֹד לְכָל הָעַמִּים, וַעֲצָמוֹת תְּלַקֵּט תַּחַת שֻׁלְחָנָם.

„אַךְ יַעַן אֲשֶׁר זָכַרְתָּ אֶת חָרְבַּן יְרוּשָׁלַיִם בָּעֵת אֲשֶׁר שַׁרְתָּ שִׁירֵי נִצָּחוֹן לַכַּשְׂדִּים, תִּזְכֶּה וְתִחְיֶה עַד יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ, וְתִשְׁמַע אֶת הַלְוִיִּם מְנַגְּנִים „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב אֲדֹנָי אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן"... —

חָפְצוּ בַשָּׁמַיִם לְשַׁלֵּם לַלְוִיִּם שָׂכָר רָב עַל אֲשֶׁר לֹא חִלְּלוּ אֶת כִּנּוֹרוֹתֵיהֶם, אַךְ הַלְוִיִּם קָפְצוּ כְּלַפֵּי מַעְלָה וְקָרְאוּ:

„אֵין אָנוּ צְרִיכִים לְשָׂכָר! כָּל מַה שֶּׁעָשִׂינוּ, עַל דַּעְתֵּנוּ עָשִׂינוּ!"

וַיֵּצֵא אַהַסְוֵר בַּגּוֹלָה; וְחַי הָאִישׁ עוֹד הַיּוֹם. וּבְכָל מָקוֹם בּוֹאוֹ יִקַּח אֶת כִּנּוֹרוֹ בְּיָדוֹ וִינַגֵּן.

וּמְנַגֵּן הוּא עַל חֻרְבַּן יְרוּשָׁלַיִם, וּמְקוֹנֵן עַל הֶרֶיהָ הַשּׁוֹמֵמִים, עַל עָרֶיהָ הָעֲזוּבוֹת, עַל הַשּׁוּעָלִים הָאוֹכְלִים אֶת טַרְפָּם בְּמִקְדַּשׁ אֱלֹהִים; וּבְנֵי אָדָם שׁוֹמְעִים וְאוֹמְרִים: „מָה עָלֵז הוּא מְנַגֵּן זֶה, וּמָה עַלִּיזוֹת שִׁירוֹתָיו!" וּמִתְאַסְּפִים סְבִיבוֹ כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהַשִּׂיא אֶת בִּתּוֹ וְלָחֹג חֲתֻנַּת בְּנוֹ; וּמְכִינִים שָׁם סְעֻדּוֹת וּמִשְׁתָּאוֹת, וְרוֹקְדִים וּמְפַזְּזִים עַל פִּי זִמְרַת קִינָתוֹ הַחוֹדֶרֶת; וְזוֹרְקִים לוֹ עֲצָמוֹת מִתַּחַת הַשֻּׁלְחָן.

וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִזְכֹּר אַהַסְוֵר אֶת תִּפְאֶרֶת יְרוּשָׁלַיִם, חֶדְוַת חוּצוֹתֶיהָ, צִפֳּרֵי יַעֲרוֹתֶיהָ, צִלְצוּל חֶרְמֵשֵׁי שְׂדוֹתֶיהָ, רִנְנַת כְּרָמֶיהָ, גְּאוֹן בַּחוּרֶיהָ, שְׂשׂוֹנָהּ וַהֲדָרָהּ וְכָל־כָּהּ — וְנָחָה עָלָיו רוּחַ שָׂשׂוֹן, וִינַגֵּן עַל כִּנּוֹרוֹ „שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב אֲדֹנָי אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן... שָׂמַחְתִּי בְּאוֹמְרִים לִי בֵּית אֲדֹנָי נֵלֵךְ.."

וְשׁוֹמְעִים בְּנֵי אָדָם וְאוֹמְרִים: „הוֹי, כַּמָּה מְקוֹנֵן אָדָם זֶה! כַּמָּה יָגוֹן בְּכִנּוֹרוֹ!"

וּמְבִיאִים כָּל הָאֲבֵלִים אֶת מֵתֵיהֶם, וְיוֹשְׁבִים סָבִיב לְאַהַסְוֵר, וּמְבַכִּים וּמַסְפִּידִים עִמּוֹ אֶת מֵתֵיהֶם. וּמַאֲכִילִים אוֹתוֹ סְעֻדַּת הַבְרָאָה. —

וְיֵשׁ, אֲשֶׁר יִשְׁתַּתֵּף עִם בְּנֵי אָדָם בְּצָרָתָם — וְקָרְאוּ עָלָיו: „הָלְאָה, אַהַסְוֵר! שָׂמֵחַ אַתָּה לְאֵידֵנוּ!"

וְיָפֶה הוּא אַהַסְוֵר מְאֹד מְאֹד, אַךְ יְלָדִים יֵרְאִים מִפָּנָיו, וְקוֹרְאִים עָלָיו: „כַּמָּה מְנֻוָּל אָדָם זֶה!"

וְחָכָם הוּא אַהַסְוֵר מְאֹד מְאֹד, וְאוּלָם בְּנֵי אָדָם אוֹמְרִים עָלָיו: שׁוֹטֶה, הֶדְיוֹט הוּא אַהַסְוֵר זֶה!"

וּפְעָמִים שֶׁהוּא שׁוֹטֶה גָּדוֹל מְאֹד, וְאוּלָם בְּנֵי־אָדָם אוֹמְרִים עָלָיו אָז: „עָרוּם הוּא אַהַסְוֵר כַּשּׁוּעָל!"

וְזָר הוּא אַהַסְוֵר בֵּין בְּנֵי אָדָם; וּמְגָרְשִׁים אוֹתוֹ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. יוֹדֵעַ הוּא אֶת כָּל כַּדּוּר הָאָרֶץ. הַרְבֵּה מֵתִים הִסְפִּיד בְּכִנּוֹרוֹ, הַרְבֵּה צְעִירִים הוֹבִיל לְחֻפָּתָם, יוֹדֵעַ הוּא אֶת כָּל הָעוֹלָם — וְאֵין אִישׁ יוֹדֵעַ אוֹתוֹ — לַאֲמִתּוֹ.

וּכְבָר פָּקְעוּ [1] כָּל הַנִּימִים שֶׁבְּכִנּוֹרוֹ; רַק נִימָה אַחַת עוֹדֶנָּה שְׁלֵמָה, וּמְקוֹנֵן הוּא עָלֶיהָ לַמֵּתִים וּמְנַגֵּן עַל חֲתֻנּוֹת. —

* * *

וְהַכִּנּוֹרוֹת, שֶׁנִּתְלוּ עַל עַרְבֵי נַחַל בָּבֶל, תְּלוּיִם וְעוֹמְדִים שָׁם — מְכֻסִּים בְּעַנְפֵי הָעֵצִים.

וּכְבָר נָבְלוּ עֵצִים רַבִּים, וּכְבָר נִשְׂרְפוּ יְעָרוֹת רַבִּים מֵאָז וְעַד הַיּוֹם; וְאוּלָם הָעֵצִים, שֶׁהַכִּנּוֹרוֹת תְּלוּיִם עֲלֵיהֶם עוֹדָם קַיָּמִים, רַעֲנַנִּים וְצוֹמְחִים. וְלֹא מִטַּל הַשָּׁמַיִם יִשְׁתּוּ, דְּמָעוֹת, דִּמְעוֹת עֲשׁוּקִים, נִרְדָּפִים וְנַעֲנִים מֵבִיא עֲלֵיהֶם הָרוּחַ בְּכָל לַיְלָה וּמַשְׁקֶה אוֹתָם.

וְאַחַת בַּשָּׁנָה, בַּחֲצוֹת לֵיל תִּשְׁעָה־בְּאָב, עֵת יָקוּם אֵל־זוֹעֵם וְיִבְעַט בָּרָקִיעַ, וְיִקְרַע שְׁחָקִים, וְיִקְרָא לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד עַל חֻרְבַּן יְרוּשָׁלַיִם וְעַל גָּלוּת עַמּוֹ - אָז יֵצֵא הָרוּחַ וְיַחֲדֹר בֵּי הָעֲנָפִים, וִירַפְרֵף עַל נִימֵי הַכִּנּוֹרוֹת, וּנְגִינָה מַחֲרֶדֶת בּוֹקַעַת וְעוֹלָה מֵהֶם, קִינַת עוֹלָמִים הִיא. הַחַי, שֶׁיִּשְׁמָעֶנָּה, יָמוּת כְּרֶגַע, הַמֵּת — יִתְעוֹרֵר וְיָקוּם לִתְחִיָּה.

וּמִתְבַּקַּעַת הָאָרֶץ, וּמִתְבַּקְּעִים הַקְּבָרִים, קִבְרוֹת גִּבּוֹרֵי יִשְׂרָאֵל, וְיָצְאוּ בְּמַעַרְכוֹת־מַעַרְכוֹת: יוֹאָב וּמַחֲנֵהוּ, הַמַּכַּבִּי וּמַחֲנֵהוּ, בַּר־כּוֹכְבָא וּמַחֲנֵהוּ. רְעָמִים—כַּפֵּיהֶם, בְּרָקִים בְּעֵינֵיהֶם, חֲרָבוֹת... כִּידוֹנִים... דְּגָלִים מִתְנוֹסְסִים...

וְעָבִים אֲדֻמִּים מְרַחֲפִים בָּרָקִיעַ; דַּם יִשְׂרָאֵל הוּא שֶׁנִּשְׁפַּךְ וְנִדַּף בָּאֲוִיר וְהָיָה לְעָבִים.

וְנִשְׁמוֹת עֲלוּבוֹת עָפוֹת בָּאֲוִיר—רִאשׁוֹנָה; וְקוֹל רַעַם מִתְגַּלְגֵּל וְקוֹרֵא:

„נָקָם וְשִׁלֵּם! יוֹם עֶבְרָה! יוֹם אַכְזָרִי!"

אוֹי לָהֶם לַבְּרִיּוֹת מִפְּנֵי תְּנוּפַת יָדָם שֶׁל אֵלּוּ!

הֵם הוֹלְכִים... הֵם צוֹעֲדִים... לֹא יִשָּׁמַע קוֹל שַׁעֲטָתָם...

כַּצְּלָלִים הֵם הוֹלְכִים עַל הֶהָרִים לְנֹגַהּ הַיָּרֵחַ....

וְאוּלָם כְּהֶרֶף־רֶגַע מַרְגִּישׁ הַשָּׂטָן בְּדָבָר; טָס בְּטִיסָה אַחַת עַל הָאָרֶץ; מְחַפֵּשׂ וּמוֹצֵא אֶת אַהַסְוֵר עִם כִּנּוֹרוֹ מְנַגֵּן עַל חֲתֻנּוֹת וּמִשְׁתָּאוֹת; חוֹטֵף הַשָּׂטָן יַבָּבָה אַחַת מִנִּימַת כִּנּוֹרוֹ, וּמְבִיאָהּ עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל. מִתְעָרֶבֶת הַיַּבָּבָה עִם מַנְגִּינַת הַכִּנּוֹרוֹת וּמְחַלֶּלֶת אוֹתָהּ. —

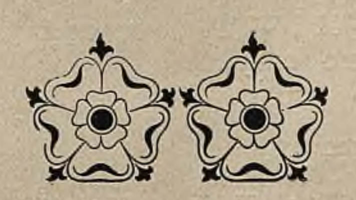
הַמַּנְגִּינָה תִּפָּסֵק, הַגִּבּוֹרִים יָשׁוּבוּ לְקִבְרוֹתֵיהֶם, הָאָרֶץ נִסְגֶּרֶת, הַשָּׁמַיִם נִנְעָלִים, הַבְּרָקִים כָּבִים, הַדְּגָלִים נֶעֱלָמִים, וְהַנְּשָׁמוֹת הָעֲלוּבוֹת תֵּעָלַמְנָה. —

כָּכָה יֵעָשֶׂה שָׁנָה בְּשָׁנָה בְּלֵיל תִּשְׁעָה בְּאָב. וְלֹא כָּל אָדָם הָגוּן לִרְאוֹת אֶת הַדָּבָר; אֲבָל כֵּן יֵעָשֶׂה.

עַד אֲשֶׁר יָבֹא יוֹם וְתִבָּקַע הַנִּימָה הָאַחֲרוֹנָה עַל כִּנּוֹר אַהַסְוֵר, וְאָז.....

לֹא נִתְּנָה רְשׁוּת לְגַלּוֹת מַה יִּהְיֶה אָז. —

יְהוּדָה שְׁטֵינְבֶּרְג.

[1] נִתְּקוּ.

ירושלים והמקדש לפנים

הגנב הקטן.

(ספור).

א.

היום היה צח ובהיר. שושנה ומרים אחותה הקטנה, בנות אלחנן העשיר, צחקו בגן הנשען אל ביתן. אומנתן לא היתה אתן הפעם, כי החליקה את שמלותיהן בבית.

— היודעת את, מרים—אמרה שושנה לאחותה—הנה יום בהיר וחם היום הזה; נושיבה נא את בבתנו במרכבתה ונוליכנה לטיל בגן.

— טוב מאד, — ענתה מרים הקטנה — ילדה כבת שש, לאחותה הבכירה — הבה, נאסר את סוסנו אל המרכבה ונושיב בה את הבבה.

והילדות לקחו את סוס־העץ אשר להן ותאסרנה אותו אל המרכבה הקטנה, אשר נתן אביהן מתנה למרים ליום הולדתה. אחרי כן הושיבו את הבבה במרכבתה.

— הרואה את, מרים, — אמרה שושנה — מה חורו פני הבבה! אין זאת כי חולה היא. על כן עליה לטיל יום יום בגן ולשאף רוח צח. ותמשכנה הילדות את מושכות הסוס ותרצנה בשבילי הגן, ויִנעם להן השחוק עד מאד.

— חַכִּי נָא רֶגַע — אָמְרָה מִרְיָם לְשׁוֹשַׁנָּה — הִנֵּה הַבֻּבָּה יוֹשֶׁבֶת וּבְיָדָהּ אֵין כָּל צַעֲצוּעַ; זֶה לֹא טוֹב; הָבָה, נִתֵּן לָהּ אֶת הַכַּדּוּר אֲשֶׁר לָנוּ.

— כֵּן דִּבַּרְתְּ, — עָנְתָה שׁוֹשַׁנָּה וַתָּרָץ הַבַּיְתָה וַתָּבֵא אֶת הַכַּדּוּר וַתְּשִׂימֵהוּ בְּחֵיק הַבֻּבָּה, וְהַיְלָדוֹת הוֹסִיפוּ לְהוֹבִיל אֶת הַמֶּרְכָּבָה בְּמִשְׁעוֹלֵי הַגַּן. וַתִּרְצֶנָה וַתִּשְׂחַקְנָה וַתִּצְהַלְנָה מִטּוּב לֵב. ו„שְׁחַרְחוֹר“ הַכְּלַבְלַב רָץ אַחֲרֵיהֶן בְּכָל כֹּחוֹ, קוֹפֵץ וּמִתְגַּלְגֵּל תַּחַת רַגְלֵיהֶן וְנוֹבֵחַ בְּקוֹל דַּק מְאֹד.

— עַתָּה נָנוּחַ מְעַט וְנִתֵּן גַּם לְבֻבָּתֵנוּ לְהַחֲלִיף כֹּחַ, כִּי עֲיֵפָה גַּם הִיא מֵעֲמַל הַדֶּרֶךְ, — אָמְרָה מִרְיָם הַקְּטַנָּה, שֶׁלְּחָיֶיהָ הַקְּטַנּוֹת הֶאְדִּימוּ בִּמְרוּצָתָהּ וְאֶגְלֵי זֵעָה הִתְגַּלְגְּלוּ מֵעַל מִצְחָהּ הַלָּבָן.

— טוֹב, נָנוּחַ — עָנְתָה שׁוֹשַׁנָּה, אֲשֶׁר עֲיֵפָה גַּם הִיא.

הַיְלָדוֹת יָשְׁבוּ עַל מוֹשַׁב הַדֶּשֶׁא וְאֶת הָעֲגָלָה הִצִּיגוּ לְרַגְלֵיהֶן וְהִתְחִילוּ לְסַפֵּר אִשָּׁה לִרְעוּתָהּ אֶת כָּל אֲשֶׁר עָלָה עַל רוּחָן הַצּוֹהֵל.

רָאָה שְׁחַרְחוֹר הַקָּטָן אֶת גְּבִירוֹתָיו הַקְּטַנּוֹת יוֹשְׁבוֹת וְעֶגְלָתָן עוֹמֶדֶת, וַיֹּאחֶז בְּשִׁנָּיו בְּמוֹשְׁכוֹת הָעֲגָלָה וַיִּמְשְׁכֶנָּה בְּחָזְקָה. וַתִּרְאֶינָה הַיְלָדוֹת אֶת מַעֲשֵׂי „שְׁחַרְחוֹר“ וַתִּצְחַקְנָה מִטּוּב לֵב.

— אָכֵן סוּס חַי, סוּס נֶחְמָד לָנוּ! — קָרְאוּ בְשִׂמְחָה וַתִּשְׂכַּחְנָה, כִּי עֲיֵפוֹת הֵן וַתָּרֹצְנָה אַחֲרֵי הַכְּלַבְלַב. וְהוּא מֹשֵׁךְ אֶת הָעֲגָלָה בְּכָל כֹּחוֹ וַיְמַהֵר לָרוּץ בְּמִשְׁעוֹלֵי הַגַּן, עַד אֲשֶׁר לֹא יָכְלוּ הַיְלָדוֹת לְהַשִּׂיגוֹ. אָז עָמְדוּ רֶגַע וְאַחַר הוֹסִיפוּ לִרְדֹּף אַחֲרָיו. וּבִרְאוֹת הַכְּלַבְלַב, כִּי גְּבִירוֹתָיו הַקְּטַנּוֹת רוֹדְפוֹת אַחֲרָיו וְעוֹד מְעַט וְהִשִּׂיגוּהוּ, וַיֵּט מִן הַמִּשְׁעוֹל וַיִּקְפֹּץ אֶל שְׂפַת הַתְּעָלָה, אֲשֶׁר עָבְרָה בַּגַּן וַיָּרָץ לְאָרְכָּהּ. פִּתְאֹם נֶהֶפְכָה הָעֲגָלָה עַל פָּנֶיהָ, וְכָל אֲשֶׁר הָיָה בָהּ, הַבֻּבָּה וְהַכַּדּוּר, נָפַל הַמָּיְמָה. וְכַאֲשֶׁר הִגִּיעוּ הַיְלָדוֹת עַד שְׂפַת הַתְּעָלָה רָאוּ, וְהִנֵּה גַּם הַבֻּבָּה הַנֶּחְמָדָה, גַּם הַכַּדּוּר הַגָּדוֹל צָפִים עַל פְּנֵי הַמַּיִם — וַיֵּצֶר לָהֶן מְאֹד.

— אֲהָהּ! מֶה עָשָׂה לָנוּ שְׁחַרְחוֹר הַנָּבָל הַזֶּה! — קָרְאוּ שְׁתֵּיהֶן; וּמִרְיָם הַקְּטַנָּה נָתְנָה בִּבְכִי קוֹלָהּ, כִּי אָהוֹב אָהֲבָה אֶת בֻּבָּתָהּ בְּכָל לְבָבָהּ וְגַם הַכַּדּוּר הַיָּפֶה הָיָה חָדָשׁ לָהּ, כִּי רַק זֶה בְּיוֹם הָאֶתְמוֹל קִבְּלוּ אוֹתוֹ מַתָּנָה מֵאֵת דּוֹדָתָן. שׁוֹשַׁנָּה לֹא בָכְתָה, אַךְ גַּם הִיא הִתְעַצְּבָה אֶל לִבָּהּ מְאֹד.

וְשֶׁטֶף הַמַּיִם נָשָׂא אֶת הַבֻּבָּה וְאֶת הַכַּדּוּר הָלְאָה הָלְאָה לְאֹרֶךְ הַתְּעָלָה, וְהַיְלָדוֹת עוֹמְדוֹת וְרוֹאוֹת, וְלִבָּן דּוֹאֵב לְמַרְאֵה צַעֲצוּעֵיהֶן הַנְּתוּנִים בִּידֵי הַזֶּרֶם וְהַצֵּל אוֹתָם לֹא תוּכַלְנָה.

— הַאֵלֵךְ וְקָרָאתִי לָאוֹמֶנֶת? — שָׁאֲלָה שׁוֹשַׁנָּה.

מִרְיָם לֹא עָנְתָה, כִּי הַדְּמָעוֹת שָׂמוּ מַחֲנָק לִגְרוֹנָהּ.

— לֹא — עָנְתָה שׁוֹשַׁנָּה לְעַצְמָהּ — הָאוֹמֶנֶת תִּקְצֹף עָלֵינוּ וְתִגְעַר בָּנוּ עַל אֲשֶׁר קָרַבְנוּ אֶל הַתְּעָלָה וְעַל אֲשֶׁר נִפְרַעְנָה מֵעֲבוֹדָתָהּ. כֵּן, נֵלֵךְ מִזֶּה מַהֵר, פֶּן תָּבֹא הָאוֹמֶנֶת וּמְצָאַתְנוּ בְּמָקוֹם הַזֶּה, וְאָז קֵץ לֹא יִהְיֶה לְנַעֲרוֹתֶיהָ. וְלַצַּעֲצוּעִים אַל תִּדְאֲגִי; אַבָּא יִקְנֶה לָנוּ צַעֲצוּעִים אֲחֵרִים.

אַךְ מִרְיָם לֹא יָכְלָה לַעֲזֹב אֶת בֻּבָּתָהּ הָאֲהוּבָה בַּצַּר לָהּ.

— הֲלֹא עוֹד מְעַט תִּטְבַּע וְתָמוּת! — קָרְאָה בִּבְכִי מַר

ב.

וּמֵעֵבֶר הַגָּדֵר עָמַד אָז נַעַר כְּבֶן עֶשֶׂר, עָנִי וְלָבוּשׁ קְרָעִים, וַיַּבֵּט דֶּרֶךְ הַסְּדָקִים אֶל תּוֹךְ הַגַּן. וַיַּרְא הַנַּעַר אֶת הָאָסוֹן אֲשֶׁר קָרָה לְבֻבַּת הַיְלָדוֹת. וַיִּשְׁמַע אֶת בְּכִי מִרְיָם הַקְּטַנָּה וַיֵּצֶר לוֹ מְאֹד, וַיְטַפֵּס עַל הַגָּדֵר וַיִּקְרָא:

— יְלָדוֹת! אִם תַּרְשֶׁינָה אוֹתִי לָבֹא הַגַּנָּה אַמְשֶׁה אֶת צַעֲצוּעֵיכֶן מִן הַמָּיִם.

מִרְיָם חָדְלָה לִבְכּוֹת לִשְׁמֹעַ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתַּבֵּט בִּפְנֵי אֲחוֹתָהּ. וְשׁוֹשַׁנָּה לֹא חָשְׁבָה אַף רֶגַע וַתְּמַהֵר אֶל הַגָּדֵר וַתִּקְרָא:

— בֹּא נָא, נַעַר טוֹב, וְאִם תַּצִּיל אֶת בֻּבָּתֵנוּ, נוֹדְךָ בְּכָל לֵב.

וְהַנַּעַר קָפַץ מַהֵר מִן הַגָּדֵר אֶל תּוֹךְ הַגַּן וַיִּפְשֹׁט בַּחֲפָזָה אֶת בְּגָדָיו וַיִּתְנַפֵּל הַמָּיְמָה. הַיְלָדוֹת נִבְהֲלוּ בִּרְאוֹתָן אֶת מַעֲשֵׂי הַנַּעַר, כִּי יָרְאוּ פֶּן יִטְבַּע בְּמֵי הַתְּעָלָה הָעֲמֻקָּה וַיִּקְרָאוּ: הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן תִּטְבַּע!

אֲבָל הַנַּעַר לֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶן וַיִּפְרֹשׂ אֶת יָדָיו וַיִּשְׂחֶה בְּמֵי הַתְּעָלָה כְּאַחַד הַגְּדוֹלִים, לְתִמְהוֹן לֵב הַיְלָדוֹת, וְכַעֲבֹר רְגָעִים אֲחָדִים אָחַז בַּבֻּבָּה וּבַכַּדּוּר וַיּוֹצִיאֵם וַיְבִיאֵם אֶל הַחוֹף.

עַד מְהֵרָה לָבַשׁ הַנַּעַר אֶת בְּגָדָיו וַיִּגַּשׁ אֶל הַיְלָדוֹת וַיִּתֵּן לָהֶן אֶת בֻּבָּתָן וְאֶת כַּדּוּרָן. וּמִרְיָם וְשׁוֹשַׁנָּה שָׂמְחוּ וַתִּצְהַלְנָה לְמַרְאֵה צַעֲצוּעֵיהֶן, וַתּוֹשֵׁטְנָה לַנַּעַר אֶת יְדֵיהֶן הַקְּטַנּוֹת, וַתּוֹדֶינָה לוֹ עַל הַטּוֹב וְהַחֶסֶד, אֲשֶׁר עָשָׂה לָהֶן וּלְבֻבָּתָן.

— הַגִּידָה לָנוּ, נַעַר טוֹב, מַה שְּׁמֶךָ? — קָרְאוּ שׁוֹשַׁנָּה וּמִרְיָם.

— רְאוּבֵן שְׁמִי — עָנָה הַנַּעַר.

— מַה טּוֹב אַתָּה, רְאוּבֵן, כִּי הִצַּלְתָּ אֶת בֻּבָּתֵנוּ מִן הַמַּיִם! — קָרְאָה שׁוֹשַׁנָּה. — לוּלֵא יָרֵאתִי פֶּן יִגְעַר אָבִי עַל קָרַבְנוּ אֶל הַתְּעָלָה, כִּי עַתָּה סִפַּרְתִּי לוֹ וְהוֹדְךָ גַּם הוּא. וּמָה אַמִּיץ לִבְּךָ, רְאוּבֵן! וְאֵיךְ לֹא יָרֵאתָ לִשְׂחוֹת בְּמַיִם הַזּוֹרְמִים הָאֵלֶּה!

פְּנֵי רְאוּבֵן אָדְמוּ לִשְׁמֹעַ תְּהִלָּתוֹ מִפִּי הַיַּלְדָּה הַנֶּחְמָדָה, וְלֹא יָכֹל לַעֲנוֹת דָּבָר.

וְשׁוֹשַׁנָּה הוֹסִיפָה:

— הַאֻמְנָם מַרְשֶׁה לְךָ אָבִיךָ לִרְחֹץ בַּנָּהָר, כִּי לָמַדְתָּ לִשְׂחוֹת כָּכָה?

— אֵין לִי אָב – עָנָה הַנַּעַר בַּאֲנָחָה – יָתוֹם אָנִי.
לִבּוֹת הַיְלָדוֹת נִמְלְאוּ רַחֲמִים רַבִּים עָלָיו.

— וְאֵם יֵשׁ לְךָ? — שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ.

— אֵם יֵשׁ לִי, אֲבָל חוֹלָה הִיא, וְזֶה כִּשְׁבוּעַיִם הִיא שׁוֹכֶבֶת בְּבֵית הַחוֹלִים — עָנָה רְאוּבֵן.

— נַעַר אֻמְלָל! — קָרְאוּ הַיְלָדוֹת וּדְמָעוֹת נִרְאוּ בְּעֵינֵיהֶן.

— וּמָה אַתָּה עוֹשֶׂה עַתָּה בְּלִי אָב וָאֵם? מִי מַאֲכִיל אוֹתְךָ וּמִי מַלְבִּישְׁךָ? הוֹסִיפוּ הַיְלָדוֹת לִשְׁאֹל.

פְּנֵי רְאוּבֵן אָדְמוּ מְאֹד וַיּוֹרֶד רֹאשׁוֹ וַיַּבֵּט אָרְצָה. אַחֲרֵי כֵן הִפְנָה אֶת שִׁכְמוֹ וַיֵּלֶךְ אֶל הַגָּדֵר.

— הֱיֵה שָׁלוֹם, רְאוּבֵן! — קָרְאוּ הַיְלָדוֹת אַחֲרָיו — יִתֵּן יְיָ וְנִרְפְּאָה אִמְּךָ מְהֵרָה מִמַּחֲלָתָהּ!

הַנַּעַר טִפֵּס וְעָלָה עַל הַגָּדֵר וַיִּקְפֹּץ אַרְצָה אֶל עֶבְרָהּ הַשֵּׁנִי וַיֵּלֶךְ לוֹ.

וְהַיְלָדוֹת פָּשְׁטוּ אֶת הַשְּׂמָלוֹת אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַבֻּבָּה וַתִּפְרֹשְׂנָה אוֹתָן לִפְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ לְיַבְּשָׁן.

— מַה טּוֹב לֵב הַנַּעַר הַזֶּה! — אָמְרָה מִרְיָם.

— וּמָה מָהִיר הוּא לִשְׂחוֹת! — קָרְאָה שׁוֹשַׁנָּה — אַךְ נַעַר אֻמְלָל הוּא — הוֹסִיפָה בְּעֶצֶב.

— כֵּן! — הִסְכִּימָה מִרְיָם.

וּלְנֹכַח הַשֶּׁמֶשׁ הַבּוֹעֵר יָבְשׁוּ בִּגְדֵי הַבֻּבָּה עַד מְהֵרָה. אָז הִלְבִּישׁוּ הַיְלָדוֹת אֶת בִּתָּן וַתּוֹשֵׁבְנָה אוֹתָהּ בְּמֶרְכַּבְתָּהּ וַתָּשֹׁבְנָה הַבָּיְתָה.

ג.

וְהַנַּעַר רְאוּבֵן הָלַךְ אֶל כָּל אֲשֶׁר נְשָׂאוּהוּ רַגְלָיו וְנַפְשׁוֹ מָרָה לוֹ עַד מְאֹד, כִּי מִיּוֹם אֶתְמוֹל לֹא בָא אֹכֶל אֶל פִּיו.

בִּהְיוֹת אִמּוֹ בְּרִיאָה הָיְתָה עוֹבֶדֶת עֲבוֹדָה קָשָׁה וּבִשְׂכָרָהּ כִּלְכְּלָה נַפְשָׁהּ וְנֶפֶשׁ בְּנָהּ. אַךְ לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר נָפְלָה לְמִשְׁכָּב הָיָה רָעֵב לַלָּחֶם. בַּיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים נָשָׂא רְאוּבֵן רָעָב מִבְּלִי בַּקֵּשׁ לֶחֶם חֶסֶד מֵאִישׁ, כִּי לֹא הִסְכִּין מֵעוֹלָם לִפְשֹׁט יַד לְזָרִים; אַךְ כַּאֲשֶׁר הֵצִיק לוֹ הָרָעָב מְאֹד יָצָא לְבַקֵּשׁ נְדָבוֹת. אֲבָל גַּם אָז הִתְהַלֵּךְ לְעִתִּים קְרוֹבוֹת בְּבֶטֶן רֵיקָה, כִּי לֹא כָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר כֶּסֶף בְּכִיסָם יָחוּסוּ עַל נֶפֶשׁ הֶעָנִי הָרָעֵב.

וְהָיוּ יָמִים אֲשֶׁר תָּעָה רְאוּבֵן מִן הַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב בְּחוּצוֹת הָעִיר לְבַקֵּשׁ נְדָבוֹת וְלֹא קִבֵּל אַף פְּרוּטָה אַחַת לִקְנוֹת פַּת לֶחֶם לְהַשְׂבִּיעַ רַעֲבוֹנוֹ. בְּיוֹם אֶתְמוֹל בַּצָּהֳרַיִם קָנְתָה לוֹ אִשָּׁה כְּבוּדָה אַחַת חַלַּת לֶחֶם בְּגַן הָעִיר.

— כֶּסֶף לֹא אֶתֵּן לְךָ — אָמְרָה הָאִשָּׁה — כִּי יָדַעְתִּי נְעָרִים פּוֹשְׁטֵי יָד כָּמוֹךָ הַמּוֹצִיאִים אֶת הַכֶּסֶף לַהֲבָלִים, וְתַחַת קְנוֹת לֶחֶם לְהַשְׂבִּיעַ נַפְשָׁם יִקְנוּ מַמְתַּקִּים אוֹ פַּפִּירוֹסִים לְהַעֲלוֹת עָשָׁן וּבְזֹאת יָרֵעוּ לְנַפְשָׁם תַּחַת לְהֵיטִיב.

אֲבָל נָשִׁים מַשְׂכִּילוֹת וְטוֹבוֹת לֵבָב, כָּאִשָּׁה הַזֹּאת, לֹא רַבּוֹת הֵן: הָאִשָּׁה הַזֹּאת גַּם עָשְׂתָה חֶסֶד עִם רְאוּבֵן, גַּם הִשְׁתַּדְּלָה לְבַל יִהְיֶה הַחֶסֶד הַזֶּה לְמִכְשׁוֹל לוֹ.

וְכַאֲשֶׁר רָעֵב שֵׁנִית לְעֵת עֶרֶב לֹא נִמְצָא עוֹד אִישׁ בָּרְחוֹב, אֲשֶׁר יָחוּס עָלָיו וַיָּשָׁב לִמְעוֹנוֹ וַיִּשְׁכַּב בְּנֶפֶשׁ רֵיקָה.

וְהַיּוֹם סוֹבֵב בְּחוּצוֹת הָעִיר לְמִן הַבֹּקֶר וְאֵין אִישׁ חוֹמֵל וּמְרַחֵם עָלָיו. גַּם בְּגַן הָעִיר הִתְהַלֵּךְ לְבַקֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר הֶאֱכִילַתְהוּ אֶתְמוֹל וְלֹא מְצָאָהּ.

אָז נִסָּה לָבֹא אֶל אֶחָד הַבָּתִּים לְבַקֵּשׁ אֹכֶל, וַיִּפְגְּשֵׁהוּ הַמְשָׁרֵת בַּבִּיאָה, וַיֹּאחֲזֵהוּ בְּעָרְפּוֹ וַיַּשְׁלִיכֵהוּ הַחוּצָה.

— אֵין לְנַעַר לָבוּשׁ קְרָעִים לָבֹא הֲלוֹם לְלַכְלֵךְ אֶת הָרִצְפָּה בְּרַגְלָיו הַמְטֻנָּפוֹת — אָמַר הַמְשָׁרֵת.

אָז הָלַךְ רְאוּבֵן רָעֵב וְעָיֵף אֶל כָּל אֲשֶׁר נְשָׂאוּהוּ רַגְלָיו, עַד בֹּאוֹ לִקְצֵה הָעִיר אֶל הַמָּקוֹם, אֲשֶׁר מָשָׁה שָׁם אֶתְמוֹל אֶת צַעֲצוּעֵי מִרְיָם וְשׁוֹשַׁנָּה מִן הַמַּיִם, וְכֹה עָבַר הָלְאָה עַד גִּשְׁתּוֹ אֶל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַיָּפֶה, אֲשֶׁר עָמַד בְּצַד הַגָּן. וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ, כִּי בַּבַּיִת הַזֶּה תָּגֹרְנָה הַיְלָדוֹת אֲשֶׁר רָאָה בַּגָּן. לוּ יָדַע זֹאת, כִּי עַתָּה הָלַךְ לוֹ מִשָּׁם וָהָלְאָה, מִיִּרְאָה פֶּן תֵּדַעְנָה הַיְלָדוֹת אֶת מַעֲשֵׂהוּ וְתִבְזֶינָה לוֹ.

רְגָעִים אֲחָדִים עָמַד רְאוּבֵן לִפְנֵי הַבַּיִת מִבְּלִי דַעַת הֲיִכָּנֵס בּוֹ אוֹ לֹא. אַחֲרֵי כֵן גָּמַר בְּלִבּוֹ לָבֹא; הָרָעָב הֵצִיק לוֹ מְאֹד.

רְאוּבֵן נִכְנַס הַחֲצֵרָה וַיַּרְא אֶת הַמַּעֲלוֹת הָרְחָבוֹת אֲשֶׁר יַעֲלוּ בָהֵן אֶל „מְבוֹא הַכָּבוֹד" וַיִּפְחַד לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶן, כִּי יָרֵא פֶּן יְגָרְשׁוּהוּ מִשָּׁם בְּחֶרְפָּה, כַּאֲשֶׁר גֵּרְשָׁהוּ הַמְשָׁרֵת בַּבֹּקֶר מִן הַבַּיִת אֲשֶׁר בָּא בוֹ. עַתָּה אָמַר לָבֹא אֶל הַמִּטְבָּח.

וַיַּעֲבֹר לְאֹרֶךְ כָּל הַבַּיִת עַד הַמָּבוֹא הַפָּשׁוּט — וַיִּכָּנֵס אֶל הַמִּטְבָּח.

רֵיחַ צָלִי עָלָה בְּאַפּוֹ בְּעָמְדוֹ עוֹד בַּבִּיאָה וַיּוֹסֶף הָרָעָב לְהָצִיק וּלְהַכְאִיב לוֹ.

— הָהּ, לוּ נָתְנוּ לִי נֵתַח בָּשָׂר קָטָן אוֹ מְעַט מָרָק! חָשַׁב בְּלִבּוֹ. וַיָּבֹא אֶל תּוֹךְ הַחֶדֶר.

וּבַמִּטְבָּח לֹא הָיָה אִישׁ. רְאוּבֵן הִבִּיט עַל סְבִיבָיו וְהִנֵּה סִירוֹת אֲחָדִים עוֹמְדִים עַל הַכִּירָה, וְעַל הַשֻּׁלְחָן סַל קָטָן מָלֵא פְּרוּסוֹת לֶחֶם חִטִּים. לוּ הָיָה אִישׁ בַּחֶדֶר, כִּי עַתָּה בִּקֵּשׁ רְאוּבֵן פְּרוּסַת לֶחֶם קָטָן, וְעַתָּה נִשְׁאַר עוֹמֵד אֵצֶל הַפֶּתַח וְעֵינָיו לְטוּשׁוֹת אֶל לֶחֶם הַתַּאֲוָה שֶׁמִּמּוּלוֹ — וְהָרָעָב בּוֹעֵר בּוֹ כָּאֵשׁ.

— וּמָה אִם אֶקַּח בְּעַצְמִי פַּת לֶחֶם — חָשַׁב הַנַּעַר — הֲלֹא רַק פְּרוּסָה אַחַת קְטַנָּה; כִּי מַה הִיא פַּת לֶחֶם לְאִישׁ עָשִׁיר כַּאֲדוֹן הַבַּיִת הַזֶּה? וְאָנֹכִי לֹא אֵצֵא מִזֶּה עַד אִם בָּאָה הֵנָּה הַמְשָׁרֶתֶת וְהִגַּדְתִּי לָהּ אֵת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי... הַאִם גְּנֵבָה הִיא...

— וּמָה אִם גְּנֵבָה?... הֵן אָסוּר לִגְנֹב...

וְהָרָעָב בּוֹעֵר בּוֹ כָּאֵשׁ. לִבּוֹ חָלַשׁ בְּקִרְבּוֹ עַד

לְהִתְעַלֵּף וְרֹאשׁוֹ סוֹבֵב עָלָיו כְּגַלְגַּל. וְיָדוֹ לָקְחָה מִבְּלִי מֵשִׂים פְּרֻסַּת לֶחֶם וַתַּגִּישֶׁהָ אֶל פִּיו.

רְאוּבֵן אָכַל אֶת פְּרֻסַּת הַלֶּחֶם בְּתַאֲוָה עֲצוּמָה. לֹא עָבְרוּ רְגָעִים אֲחָדִים וּפְרֻסַּת הַלֶּחֶם נֶעֶלְמָה כֻּלָּהּ בֵּין שִׁנָּיו, אֲשֶׁר לָעֲסוּ בִּמְהִירוּת רַבָּה. אַךְ הָרָעָב לֹא חָדַל עוֹד לְהָצִיק לוֹ. וַיִּקַּח עוֹד פְּרֻסָּה קְטַנָּה וַיָּחֶל לִלְעֹס בְּתֵאָבוֹן גָּדוֹל. אַךְ הַלֶּחֶם עוֹדֶנּוּ בֵּין שִׁנָּיו טֶרֶם בְּלָעוֹ וְהַמְשָׁרֵת נִכְנַס אֶל הַמִּטְבָּח.

— הוֹי, הוֹי! — קָרָא הַמְשָׁרֵת הַבָּרִיא. בִּרְאוֹתוֹ אֶת הַנַּעַר עוֹמֵד עַל סַל הַלֶּחֶם וְלוֹעֵס. הִנֵּה גַּנָּב קָטָן בָּא אֵלַי! מַה שְּׁלוֹמְךָ, יְדִידִי? הֲלֹא זֶה כְּבָר אֲנִי מְחַכֶּה לְךָ, וְאַתָּה אַךְ זֶה עַתָּה בָּאתָ. וְלָכֵן כַּבֵּד אֲכַבֶּדְךָ כָּרָאוּי לְאוֹרֵחַ נִכְבָּד כָּמוֹךָ.

וּכְדַבֵּר הַמְשָׁרֵת אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִגַּשׁ אֶל רְאוּבֵן.

— רֵאשִׁית כֹּל — קָרָא הַמְשָׁרֵת — הוֹאִילָה בְּטוּבְךָ לְהַנִּיחַ אֶת הַלֶּחֶם מִיָּדְךָ, כִּי לֹא לְךָ הוּא. וּלְךָ, אוֹרְחִי־הַטּוֹב, הֲכִינוֹתִי מַטְעַמִּים אֲחֵרִים כַּאֲשֶׁר יֶאֱהָבוּ הַגַּנָּבִים.

אַךְ בְּטֶרֶם יָצְאוּ עוֹד הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּי הַמְשָׁרֵת נָפַל הַלֶּחֶם מִידֵי הַנַּעַר הַנִּבְהָל מְאֹד אָרְצָה.

וְהַמְשָׁרֵת אָחַז בִּשְׁתֵּי אָזְנֵי הַנַּעַר וַיָּחֶל לִמְשֹׁךְ אוֹתָן בְּחָזְקָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה עַד אֲשֶׁר הֵרִים אֶת הַנַּעַר מֵעַל הָאָרֶץ.

רְאוּבֵן הִרְגִּישׁ כְּאֵב חָזָק בְּרֹאשׁוֹ וַיִּצְעַק מָרָה. וְהַמְשָׁרֵת לֹא שָׂם לֵב לְצַעֲקָתוֹ וַיּוֹסֶף לַהֲרִימוֹ וּלְהוֹרִידוֹ בְּאָזְנָיו; אַחֲרֵי כֵן אָחֲזוֹ בְּעָרְפּוֹ וַיִּלְחָצֵהוּ, עַד אֲשֶׁר חָשַׁב רְאוּבֵן, כִּי כָל עַצְמוֹתָיו תִּתְפּוֹרַרְנָה וּכְאֵבוֹ הָיָה נוֹרָא מְאֹד. אָז חָגַר שְׁאֵרִית כֹּחוֹתָיו וַיֵּחָלֵץ מִיַּד הַמְשָׁרֵת וַיָּנָס הַחוּצָה. אֲבָל הַמְשָׁרֵת רָדַף אַחֲרָיו וַיַּשִּׂיגֵהוּ.

— אָכֵן גַּנָּב מָהִיר אַתָּה, יְדִידִי! — קָרָא הַמְשָׁרֵת בְּלַעַג — אֲבָל חַכֵּה לִי רֶגַע וַאֲלַמֶּדְךָ אֶת תּוֹרַת הַגַּנָּבִים. כֵּן, יְדִידִי, אֲנִי אֲלַמֶּדְךָ! וּבְדַבְּרוֹ הִמְטִיר מַהֲלוּמוֹת עַל לְחָיָיו, עַל גַּבּוֹ וְעַל חָזֵהוּ.

וְהַנַּעַר בָּכָה בְּקוֹל רָם וַיִּצְעַק וַיְפַרְפֵּר בִּידֵי הַמְשָׁרֵת הַגִּבּוֹר, כְּצִפּוֹר הַמְפַרְפֶּרֶת בְּצִפָּרְנֵי עוֹף טוֹרֵף.

וְצַעֲקוֹת הַנַּעַר הַמֻּכֶּה — הִגִּיעוּ לְאָזְנֵי אַנְשֵׁי הַבַּיִת. וּכְרֶגַע נִגְּשָׁה אֶל הַחַלּוֹן אִשָּׁה צְעִירָה לְיָמִים וְעַל יָדָהּ הוֹפִיעוּ שְׁתֵּי רָאשֵׁי יְלָדוֹת קְטַנּוֹת.

— מָה אַתָּה עוֹשֶׂה, רוֹצֵחַ? — קָרְאָה הָאִשָּׁה בְּכַעַס — לָמָּה אַתָּה מַכֶּה אֶת הַנַּעַר? הֶרֶף!

— אֲבָל, גְּבִרְתִּי, — עָנָה הַמְשָׁרֵת — מְצָאתִי אוֹתוֹ גּוֹנֵב לֶחֶם בַּמִּטְבָּח. הֲלֹא גַּנָּב הוּא הַנַּעַר הַזֶּה.

הַמְשָׁרֵת הִרְפָּה מִן הַנַּעַר, אֲבָל רְאוּבֵן לֹא יָכֹל עוֹד לָנוּס, כִּי הַמַּכּוֹת אֲשֶׁר יָרְדוּ עַל גְּוִיָּתוֹ הַמְעֻנָּה בְּרָעָב וּבְמַחְסֹר — שָׁלְלוּ מִמֶּנּוּ אֶת כֹּחוֹ וַיִּשְׁכַּב אֵין אוֹנִים עַל הָאָרֶץ וַיֵּבְךְּ חָרֵשׁ.

— אֲבָל, אִמָּא! — קָרְאוּ הַיְלָדוֹת הַקְּטַנּוֹת — הֵן זֶהוּ רְאוּבֵן!

הַיְלָדוֹת הָאֵלֶּה הָיוּ שׁוֹשַׁנָּה וּמִרְיָם אֲחוֹתָהּ, אֲשֶׁר הִכִּירוּ אֶת מַצִּיל בִּתָּן.

— אֵיכָכָה יְדַעְתֶּן אוֹתוֹ? — שָׁאֲלָה אוֹתָן הָאִשָּׁה.

פְּנֵי הַיְלָדוֹת אָדְמוּ, אֲבָל אִמָּן לֹא שָׂמָה עוֹד לֵב אֲלֵיהֶן, כִּי רָאֲתָה וְהִנֵּה הַנַּעַר שׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ כְּחוֹלֶה, וַתְּמַהֵר וַתֵּצֵא מִן הַבַּיִת וְהַיְלָדוֹת יָצְאוּ אַחֲרֶיהָ.

— מָה נַעֲשֶׂה עַתָּה שׁוֹשַׁנָּה? — שָׁאֲלָה מִרְיָם — הַנְסַפֵּר לְאִמֵּנוּ אֶת אֲשֶׁר קָרָנוּ בַגַּן?

— נְסַפֵּר — עָנְתָה שׁוֹשַׁנָּה.

— אֲבָל הֵן גַּנָּב הוּא... אָמְרָה מִרְיָם.

— אֲבָל נַעַר אֻמְלָל הוּא — עָנְתָה שׁוֹשַׁנָּה.

בֵּינָתַיִם נִגְּשׁוּ כֻּלָּן אֶל הַנַּעַר. הָאֵם הוֹשִׁיבָה אוֹתוֹ עַל הָאָרֶץ וַתְּחַזֵּק בּוֹ. הִיא שְׁאֵלַתְהוּ מִי הוּא, וְאֵיךְ בָּא הֵנָּה. וּרְאוּבֵן לֹא רָאָה אֶת מִרְיָם וְשׁוֹשַׁנָּה הָעוֹמְדוֹת מֵאַחֲרָיו. וַיְסַפֵּר אֶת כָּל אֲשֶׁר קָרָהוּ בִּשְׁנֵי הַשָּׁבֻעוֹת הָאַחֲרוֹנִים, אֶת מַחֲלַת אִמּוֹ וְאֶת הָרָעָב אֲשֶׁר הוּא סוֹבֵל, וַיְסַפֵּר לָהּ כָּל אֲשֶׁר עָבַר עָלָיו מִיּוֹם הָאֶתְמוֹל עַד בֹּאוֹ אֶל הַמִּטְבָּח הַזֶּה וְלֹא סִפֵּר רַק אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לִשְׁתֵּי הַיְלָדוֹת בַּגַּן.

— וּמֵאַיִן יוֹדְעוֹת אוֹתְךָ יַלְדוֹתַי? — שָׁאֲלָה הָאִשָּׁה.

רְאוּבֵן הִבִּיט בִּפְנֵי הַנְּעָרוֹת וַיִּדֹּם, רַק אַנְחוֹתָיו הִתְפָּרְצוּ מִלִּבּוֹ.

— הוּא מָשָׁה הַיּוֹם אֶת בִּתֵּנוּ מִן הַמַּיִם — אָמְרָה שׁוֹשַׁנָּה וַתַּאְדֵּם.

וַתְּסַפֵּר שׁוֹשַׁנָּה לְאִמָּהּ אֶת כָּל אֲשֶׁר קָרָה לָהּ וּלְמִרְיָם בַּגַּן.

— רוֹאָה אָנֹכִי, כִּי נַעַר טוֹב לֵב אַתָּה — אָמְרָה אֵם הַיְלָדוֹת לִרְאוּבֵן — קוּם אֵפוֹא, בְּנִי, וּבֹא אֶל בֵּיתִי.

רְאוּבֵן נִסָּה לָקוּם וְלֹא יָכֹל, כִּי חָזַק הַכְּאֵב בְּכָל גְּוִיָּתוֹ.

— שְׂאוּהוּ הַבַּיְתָה — אָמְרָה הַגְּבֶרֶת אֶל הַמְשָׁרֵת, אֲשֶׁר עָמַד כָּל הָעֵת כְּנִדְהָם וְהַמְשָׁרֵת לָקַח אֶת הַנַּעַר עַל זְרוֹעוֹתָיו וַיְבִיאֵהוּ הַבַּיְתָה.

ד.

בַּבַּיִת הִשְׁכִּיבוּ אֶת רְאוּבֵן עַל הַסַּפָּה.

— הֲיָדַעְתָּ, טִפֵּשׁ? — אָמְרָה הַגְּבֶרֶת אֶל הַמְשָׁרֵת כִּי אֶפְשָׁר לַהֲבִיאֲךָ אֶל בֵּית הָאֲסוּרִים עַל הַכּוֹתְךָ אוֹתוֹ מַכּוֹת כָּאֵלֶּה?

— אֲבָל הֲלֹא גַּנָּב הוּא! — עָנָה הַמְשָׁרֵת וַיָּנַד אֶת רֹאשׁוֹ.

— וּמִי שָׂמְךָ לְשׁוֹפֵט? — שָׁאֲלָה הַגְּבֶרֶת, כִּי תְיַסֵּר אֶת הַגַּנָּבִים?

הַמְשָׁרֵת לֹא עָנָה דָּבָר.

שָׁעוֹת אֲחָדוֹת שָׁכַב רְאוּבֵן עַל הַסַּפָּה, וּגְבֶרֶת הַבַּיִת נָתְנָה לוֹ יַיִן לְאַמֵּץ אֶת כֹּחוֹ. שׁוֹשַׁנָּה הֵבִיאָה לוֹ בֵּיצִים וְלֶחֶם וְחָלָב, וּמִרְיָם הֵבִיאָה גַּם הִיא מַמְתַּקִּים מֵאֲשֶׁר הָיוּ לָהּ.

רְאוּבֵן אָכַל רַק מְעַט, כִּי כָּשַׁל כֹּחוֹ מְאֹד מִן הַמַּכּוֹת אֲשֶׁר הֻכָּה וּמִן הָרָעָב אֲשֶׁר עִנָּהוּ. שׁוֹשַׁנָּה וּמִרְיָם לֹא מָשׁוּ מִמֶּנּוּ כָּל הָעֵת, אֲשֶׁר שָׁכַב עַל הַסַּפָּה, וַתִּתְעַצֵּבְנָה מְאֹד עַל הָרָעָה אֲשֶׁר בָּאָה לוֹ מִידֵי מְשָׁרַתָן.

— אַךְ אִישׁ רַע לֵב אַתָּה, — אָמְרוּ לַמְשָׁרֵת אֲשֶׁר הֵבִיא בָשָׂר לִרְאוּבֵן — מַדּוּעַ הִכִּיתָ אוֹתוֹ כָּכָה?

— לוּ יָדַעְתִּי כִּי רָעֵב הַנַּעַר חַי אָנִי כִּי לֹא הִכִּיתִיו — הֲרוֹצֵחַ אָנִי?

— וְהַכֵּה הִכִּיתָ אוֹתוֹ כְּרוֹצֵחַ, אָמְרוּ הַיְלָדוֹת.

— אָנֹכִי חָשַׁבְתִּי כִּי גַּנָּב הוּא וְאֶת הַגַּנָּב יֵשׁ לְהַכּוֹת שָׁנָה תְמִימָה מִבְּלִי הֶרֶף וְהוּא לֹא יֶחֱלֶה. חַי נַפְשִׁי כִּי כֵן הוּא.

—אַךְ טִפֵּשׁ אַתָּה, אָמְרָה שׁוֹשַׁנָּה, הֵן גַּם הַגַּנָּב רַק בֶּן אָדָם הוּא וְלֹא שֵׁד.

לְסוֹף הִרְגִּישׁ רְאוּבֵן כִּי כֹחוֹ שָׁב אֵלָיו מְעַט וַיָּקָם וַיֹּאמַר: עַתָּה אֵלְכָה לִי.

— חַכֵּה נָא מְעַט, רְאוּבֵן, — אָמְרָה שׁוֹשַׁנָּה וַתֵּצֵא מַהֵר מִן הַחֶדֶר.

— אִמִּי — אָמְרָה שׁוֹשַׁנָּה לְאִמָּהּ שֶׁיָּשְׁבָה בְּחֶדְרָהּ — הִנֵּה הַנַּעַר קָם וְחָפֵץ לָלֶכֶת. אֲבָל הֵן רָעֵב יִרְעַב לַלֶּחֶם גַּם הַיּוֹם, גַּם מָחָר, גַּם כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אִמּוֹ חוֹלָה.

— וּמָה אֵפוֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת לוֹ? — שָׁאֲלָה הָאֵם.

— אֶתֵּן לוֹ אֶת כַּסְפִּי — הִתְחַנְּנָה שׁוֹשַׁנָּה—הַרְשִׁינִי לָתֵת לוֹ אֶת כָּל הַכֶּסֶף אֲשֶׁר יֵשׁ לִי.

— וְכַמָּה כֶּסֶף יֵשׁ לָךְ? — שָׁאֲלָה הָאֵם.

— עֶשְׂרִים וְשָׁלֹשׁ קָפֵּקוֹת.

— הוֹי, פְּתַיָּתִי הַקְּטַנָּה! הֲתְדַמִּי כִּי בָּזֶה יְכַלְכֵּל הַנַּעַר אֶת נַפְשׁוֹ עַד אֲשֶׁר תֵּרָפֵא אִמּוֹ?

שׁוֹשַׁנָּה נְבוֹכָה וַתִּדֹּם.

— וּמָה נוּכַל אֵפוֹא לַעֲשׂוֹת? — שָׁאֲלָה הַיַּלְדָּה בְעֶצֶב.

— נֵלְכָה נָּא אֵלָיו וְנִרְאֶה מַה נַּעֲשֶׂה לוֹ. — אָמְרָה הָאֵם וַתִּשַּׁק לְבִתָּהּ.

— הֲלוֹמֵד אַתָּה בְּבֵית הַסֵּפֶר? שָׁאֲלָה הַגְּבֶרֶת אֶת רְאוּבֵן.

— לָמַדְתִּי... אֲבָל בַּשָּׁבֻעוֹת הָאֵלֶּה חָדַלְתִּי... עָנָה רְאוּבֵן מִתְבַּיֵּשׁ.

אִם כֵּן — אָמְרָה הַגְּבֶרֶת — הָחֵל לְבַקֵּר מֵחָדָשׁ בְּבֵית סִפְרְךָ, וְאָכֹל תֹּאכַל עַל שֻׁלְחָנִי עֲדֵי שׁוּב אִמְּךָ לְאֵיתָנָהּ.

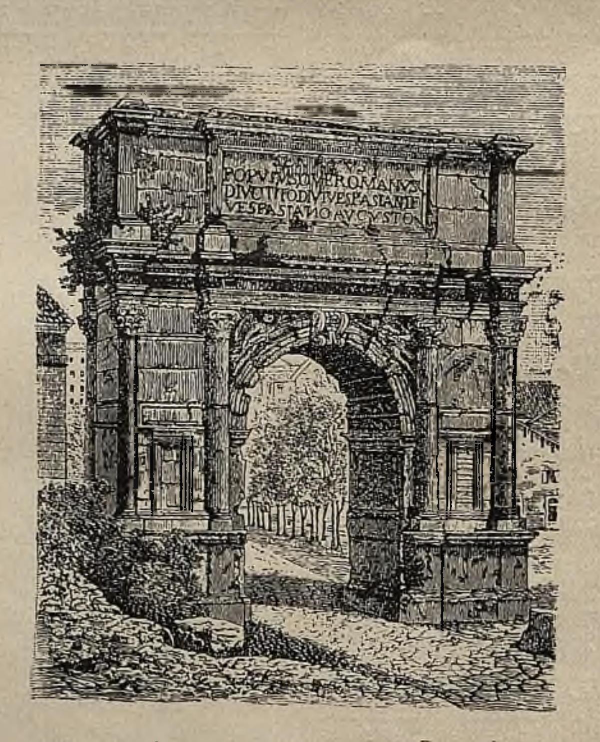
שׁוֹשַׁנָּה נָפְלָה עַל צַוָּארֵי אִמָּהּ וַתְּחַבְּקֶנָּה.

— מַה טּוֹבָה אַתְּ, אִמִּי הַנֶּחְמָדָה! — קָרְאָה בְשִׂמְחָה.

וּרְאוּבֵן לֹא סָבַל עוֹד רָעָב, כִּי מַאֲכָלוֹ נִתַּן לוֹ מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ בְּבֵית אֲבוֹת שׁוֹשַׁנָּה וּמִרְיָם, אֲשֶׁר גַּם הֵן, גַּם אֲבוֹתֵיהֶן אָהֲבוּ אֶת הַנַּעַר מְאֹד עַל דַּרְכּוֹ הַיְשָׁרָה וְעַל שְׁקִידָתוֹ וְאַהֲבָתוֹ לְאִמּוֹ וּלְכָל מְטִיבָיו.

וּבִגְנֵבָה לֹא שָׁלַח עוֹד יָדוֹ, כִּי לֹא רָעֵב עוֹד לַלֶּחֶם.

מִינְסְק. פ. הֵילְפֶּרִין.

שַׁעַר־הַנִּצָּחוֹן לְטִיטוּס בְּרוֹמִי.

שַׁעַר הַנִּצָּחוֹן הַזֶּה הוּקַם בְּעִיר רוֹמִי לִכְבוֹד טִיטוּס בִּשְׁנַת מוֹתוֹ לְזֵכֶר נִצְחוֹנוֹ בְּמִלְחַמְתּוֹ עִם הַיְּהוּדִים.

מַסָּעוֹת בָּאֲוִיר.

(הֶמְשֵׁךְ).

בִּשְׁנַת 1785 הִמְצִיא הַמֵּיכַנִיק בְּלַנְשׁוֹר אֶת הַסְּפִינָה הַמְעוֹפֶפֶת. הוּא תִקֵּן מִפְרָשִׂים אֶל הַכַּדּוּר, וְאֶל סִירָתוֹ — מְשׁוֹטִים. וַיַּעַן כִּי כְבָר נִסָּה פְּעָמִים לָעוּף בְּמֶרְחַקִּים שׁוֹנִים, וְהִצְלִיחַ, עַל־כֵּן הֶחְלִיט לָעוּף בַּפַּעַם הַשְּׁלִישִׁית מֶרְחָק רַב, וְעָשָׂה לוֹ שֵׁם עוֹלָם בִּמְעוּפוֹ. וַיָּבֹא בְּלַנְשׁוֹר לְאַנְגְּלִיָּה וְשָׂם הִדְפִּיס מוֹדָעוֹת, כִּי יָעוּף מִדֹּבֶר עַד אֶרֶץ צָרְפַת. וְחֶפְצוֹ זֶה הִצְלִיחַ בְּיָדוֹ: בְּיוֹם 7 יַאנוּאַר שְׁנַת 1785 בָּא בְּלַנְשׁוֹר בִּלְוָיַת הַדּוֹקְטוֹר דִּשֶׁפְּרִי אֶל סִירַת הַכַּדּוּר. בָּהּ הָיוּ תִּשְׁעָה שַׂקִּים מְלֵאִים חוֹל, סְפָרִים, מוֹדֵד־הָאֲוִיר, בַּקְבּוּק יַיִן, שְׁנֵי דִגְלֵי מֶשִׁי (דֶּגֶל אַנְגְּלִיָּה וְדֶגֶל צָרְפַת), עֻגוֹת יְבֵשׁוֹת וּשְׁנֵי מְעִילִים עֲשׂוּיִים עֲצֵי גֹפֶר. הַמְּעִילִים הָאֵלֶּה הוּכְנוּ מִדְּאָגָה מִדָּבָר פֶּן יִפְּלוּ הַנּוֹסְעִים הַיָּמָּה, וְאָז יֵקַל לָהֶם לָצוּף עַל פְּנֵי הַמָּיִם. כַּאֲשֶׁר הִתְרוֹמְמָה הַסְּפִינָה הַמְעוֹפֶפֶת, וַתֵּלֶךְ הָלוֹךְ וְהִתְרוֹמֵם, הִשְׁתָּאָה כָּל הָעָם מְאֹד וְלֹא הוֹצִיאוּ גַם הֶגֶה מִפִּיהֶם. בְּלַנְשׁוֹר הוֹצִיא אֶת דֶּגֶל אַנְגְּלִיָּה וַיִּפְרְשֵׂהוּ לִפְנֵי הָאֲנָשִׁים הַמַּבִּיטִים אַחֲרֵי הַכַּדּוּר. וַיְהִי כִרְאוֹתָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וַיָּרִיעוּ תְרוּעָה גְדוֹלָה וַיִּקְרְאוּ: כָּבוֹד, כָּבוֹד לְאַמִּיצֵי הַלֵּב! הַיּוֹם הָיָה בָּהִיר, וְהָרוּחַ הִטְּתָה אֶת הַסְּפִינָה הַמְעוֹפֶפֶת אֶל הַיָּם. הַסְּפִינָה הֵחֵלָּה לָרֶדֶת מְעַט מְעַט. אָז הִשְׁלִיכוּ הַנּוֹסְעִים אֶת תִּשְׁעַת הַשַּׂקִּים הַמְלֵאִים חוֹל הַיָּמָּה, וַיָּרָם הַכַּדּוּר מְעַט אֲבָל לֹא הִגְבִּיהַּ עוּף, וַיַּשְׁלִיכוּ הַנּוֹסְעִים גַּם אֶת סִפְרֵיהֶם הָרַבִּים אֲשֶׁר הָיוּ אִתָּם אֶל הַיָּם, — וַיִּתְרוֹמֵם הַכַּדּוּר מְאֹד, וְהַנּוֹסְעִים רָאוּ אָז תְּמוּנָה נֶהְדָּרָה מְאֹד: כָּל הֶעָרִים וְהַכְּפָרִים הָיוּ בְּעֵינֵיהֶם כִּנְקֻדּוֹת חֲגוּרוֹת בְּאֵזוֹרִים מַזְהִירִים, וְהַיָּם בְּעַצְמוֹ וְגַלָּיו הַנִּשְׁבָּרִים לְרַגְלֵי סַלְעֵי הַחוֹף הִזְהִירוּ לְעֵינֵיהֶם בְּאַלְפֵי גַוְנֵי אֵשׁ. וְהַנּוֹסְעִים הִרְחִיקוּ מֵהַחוֹף עַד אֲשֶׁר לֹא נִרְאָה כְלָל, וְלֹא רָאוּ עֵינֵיהֶם בִּלְתִּי אִם אֶת הַיָּם מִתַּחַת, וְאֶת הַשָּׁמַיִם מִמַּעַל. וְהַכַּדּוּר הֵחֵל עוֹד הַפַּעַם לָרֶדֶת, וַיַּשְׁלִיכוּ הַנּוֹסְעִים אֶת יֶתֶר הַחֲפָצִים אֲשֶׁר בַּסִּירָה. וַיָּרוֹם הַכַּדּוּר שֵׁנִית, וְעַד מְהֵרָה נִרְאוּ לְעֵינֵיהֶם חוֹפֵי אֶרֶץ צָרְפַת, וַיִּשְׂמָחוּ; אַךְ שִׂמְחָתָם הָיְתָה עַד־אַרְגִּיעָה כִּי הֵחֵל הַכַּדּוּר שֵׁנִית לָרֶדֶת מַטָּה מָטָּה, וְעַד הַחוֹף הָיָה עוֹד מֶרְחָק לֹא קָטֹן. אָז הִשְׁלִיכוּ הַנּוֹסְעִים גַּם אֶת הַמַּכְשִׁירִים הַשּׁוֹנִים הַדְּרוּשִׁים לַכַּדּוּר הַמְעוֹפֵף, גַּם אֶת הַמָּזוֹן, גַּם אֶת בִּגְדֵיהֶם הֵסִירוּ מֵעֲלֵיהֶם, וַיַּשְׁלִיכוּם הַיָּמָּה; אֲבָל הַכַּדּוּר לֹא חָדַל מֵרֶדֶת מַטָּה מָטָּה.

נִרְאָה הָיָה, כִּי קִצָּם קָרוֹב. וְהַכַּדּוּר עָף מַטָּה מָטָּה, וְכִמְעַט שֶׁנָּגַע בִּפְנֵי הַמַּיִם, וְהַנּוֹסְעִים רָאוּ לְחֶרְדָּתָם, כִּי עוֹד מְעַט וּבָלְעוּ אוֹתָם הַגַּלִּים הַנּוֹרָאִים, שֶׁהֶמְיָתָם נִשְׁמְעָה עַד־לְמֵרָחוֹק וְשֶׁהָיְתָה בְּאָזְנֵיהֶם כְּקוֹל יְלֵיל לַהוֹלְכִים לָמוּת. בָּרֶגַע הַזֶּה פָּנָה הַדּוֹקְטוֹר דִּשֶׁפְּרִי אֶל בְּלַנְשׁוֹר וַיֹּאמַר: רוֹאֶה אָנֹכִי כִּי קֵץ שְׁנֵינוּ קָרוֹב, גַּם מְעִילֵינוּ הָעֲשׂוּיִם עֲצֵי

הַסְּפִינָה הַמְעוֹפֶפֶת שֶׁל בְּלַנְשׁוֹר.

גפר לא יצילונו בים הזועף הזה, ועל כן, הבה אשאלך שאלה אחת קצרה:

— שאל, ידידי, שאל! — אמר בלנשור.

— הגידה נא לי — אמר דשפרי — הינצל אחד מאתנו במות חברו, אם לא?

— באר לי דבריך, דוקטור דשפרי, — אמר בלנשור.

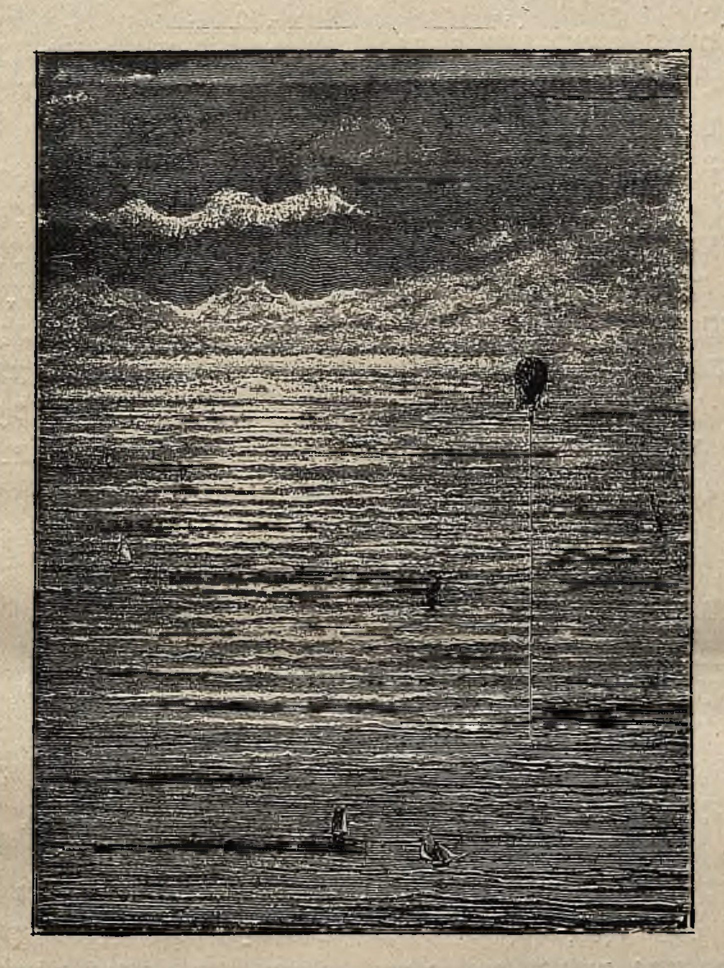
— אם, למשל, אנכי אקפץ כרגע הימה, הלא אז יקל מאד המשא שבסירתנו ואז תוכל אתה, לפחות, להנצל ממות. ולא כלה הדוקטור דשפרי את דבריו ויכון לקפץ הימה.

— חלילה, חלילה! — אמר בלנשור — אל נא תעשה כדבר הזה; עוד יש תקוה להנצל: הנה אנכי כורת בסכיני את החבלים המחברים א״ר הסירה אל הכדור ואנחנו נאחז ברשת העוטפת את הכדור, — ונצלנו ממות; הן החוף קרוב אלינו. ויהי כאשר הוציא בלנשור את סכינו לכרת את החבלים, ותשב רוח גדולה וחזקה ותפח בכדור ותדחפהו אל החוף וכרגע התרוממו בכח הסערה שקמה פתאם ויעופו מעל לעיר קלה ומשם — אל היער. ויוצא דשפרי את ידו ויאחז בענף עץ, ותעמד הסירה ממעל לעץ הגבה, ויפתח בלנשור את הברזה אשר בכדור, ויצא האויר מתוכו, וירדו שני הנוסעים בשלום ארצה.

יושבי קלה שמחו מאד לקראת הנוסעים אמיצי הלב ויעשו לכבודם משתה גדול. ויציבו במקום רדת שני הנוסעים ארצה מצבת אבן שיש, ועליה חרותים מעשי שני הנוסעים האלה עד היום הזה.

משנת 1785 עד 1804 הלך מספר האנשים המעופפים השמימה הלוך ורב; ואף כי היו אסונות מות, בכל זאת לא נמנעו רבים מעשות נסיונות שונים לעוף מרחקים גדולים באויר. הגרף זמבקרי אחרי הנצלו מידי שוביו בקנסטנטנפול, אמר לעשות נסיון חדש בהנהגת הכדור המעופף כרצון איש ואיש. למטרה זו הכנים אל תוך הכדור עששית מלאה ספרט, וחשב כי על ידי זה יוכל להגדיל את מרוצת הכדור בהגדילו שלהבת העששית, ולעצר את מרוצתו בהקטינו את השלהבת. אך זאת שכח זמבקרי, כי בעלות הכדור ברום שמים יתנודד על ידי הרוח הנושבת בו, ואי אפשר יהיה להחזיק את העששית במצב אחד ודיה דחיפה קטנה להפך את העששית ולהדליק את כל הספרט הנמצא בה. ואמנם הנסיון הראשון הראהו כי כן הדבר, כי בעלותו ביער בולן אל מרומי האויר, נהפכה העששית ויתלקח הספרט ותאחז האש בכדור; וכל הקהל, שבתוכם היתה גם אשת זמבקרי וילדיו, הרימו קול זעקה בראותם כי הכדור נשא למעלה והוא בוער באש; ורק אמץ לבו של זמבקרי עמד לו הפעם, כי הצליח לכבות את האש ולרדת בשלום ארצה, לשמחת לב כל הקהל. אבל המקרה הרע הזה לא הרפה את ידי זמבקרי, ובשנת 1804 בא לעיר מילן וישב בסירה המחברה אל כדור מעופף הוא ושני רעיו הנאמנים אנדריאולי וגרסטי. ומפני שזמבקרי וגרסטי היו עסוקים מאד בהכנות הדרושות למעופם על כן שכחו מאכל לחמם, וכאשר התרוממו באויר, הרגישו כי מתעלפים המה, ולא ארכו הרגעים ויפלו שניהם כמתים על קרקע הסירה, ורק אנדריאולי לבדו שאכל לשבע לפני המעופה, לא הרגיש כל חלשה ורפיון, אף כי הכדור הלך הלוך והתרומם בלי הרף. והקר במרומי האויר גבר מאד ויענה את אנדריאולי מאד; אולם ביותר הצטער בראותו את חבריו שוכבים כמתים. הוא חשב כי הם ימותו והוא לבדו ישאר במרומי האויר עם גופות רעיו המתים. ויחל אנדריאולי לעורר את חבריו ויטלטלם וישפשף את רקותם, ואחרי עמל רב הצליח להשיבם לתחיה. וזמבקרי היה כאיש שהקיץ משנתו, ויבט כה וכה כמשתומם ויאמר אל אנדריאולי: — כמה היא השעה? איפה אנחנו? מה זאת? ורק כעבר רגעים אחדים נודע לו מצבו האמתי. הדבר הזה היה בסוף השעה השניה אחרי חצות הלילה. החשך מסביב להם היה גדול מאד, העששית האירה להם באור כהה מאד, כי האויר ברום השמים ששם עף הכדור, היה דק מאד. פתאם החל הכדור לרדת במהירות נוראה. ולאזני אנדריאולי הגיע שאון משנה מאד; ועד מהרה הכיר את הקול ויקרא כנואש: נופלים אנחנו לים זועף! ויט זמבקרי גם הוא את אזנו ויוכח כי כן הדבר. ברגע הזה כבתה העששית והנפרורים לא הצליחו עוד כי רטבו; אחרי עמל רב הצליח לאנדריאולי להוציא גץ אש בהכותו בעשת ברזל על אבן קטנה ויגע הגץ בנפרורים ויציתם, וידליקו את העששית, ויביטו על הברומטר לדעת על ידו את המרחק שבינם ובין הים. אז היתה השעה השלישית בלילה. שאון הגלים הלך הלוך וגדול וזמבקרי ראה פתאם כי הסירה נוגעת את פני הגלים הגדולים. וימהר זמבקרי וישלך שק מלא חול מן הסירה אל תוך הים; אולם אחר כבר המועד, כי הסירה טבלה במים ותכבד עוד יותר, ויחשבו הנוסעים, כי קצם בא בא. וימהרו וישליכו מן הסירה את כל החפצים הנמצאים בה ולא חסו גם על בגדיהם ועל העששית ועל מזונם ויתר המכשירים; ואמנם הדבר הזה הצילם ממות, כי אז התרומם הכדור שנית ויגבה מאד מאד, עד כי בא אל מקום אשר שם האויר דק, וכמעט שלא יכלו לנשם, ויחלשו מאד. כחצי שעה נמצאו שלשת האנשים בגבה ההוא, והכדור החל שנית לרדת וירד על פני הים. היתה השעה הרביעית אחר חצות הלילה; החשך היה גדול מאד והנוסעים לא

יָכְלוּ לָדַעַת הָרָחוֹק מֵהֶם הַחוֹף אִם לֹא. הַיָּם הָמָה מְאֹד וּמַצָּבָם הָיָה כְּרָע. רְעֵבִים וּצְמֵאִים, קְפוּאִים וּרְטֻבִּים הָיוּ שְׁלָשְׁתָּם וְתִקְוָתָם לְהִנָּצֵל מִמָּוֶת אָבְדָה מֵהֶם. הַבֹּקֶר אוֹר וְהַנּוֹסְעִים רָאוּ מֵרָחוֹק אֶת הַחוֹף. תִּקְוָתָם הָהֵלָה לְהִתְחַזֵּק, אַךְ הַסְּעָרָה שֶׁקָּמָה פִּתְאֹם הִרְחִיקָה אוֹתָם הָלוֹךְ וְהַרְחֵק מֵהַחוֹף. בֵּין כֹּה וָכֹה הֵאִיר הַיּוֹם, הָאוֹבְדִים צָעֲקוּ בְּכָל כֹּחָם, כְּחָשְׁבָם אוּלַי יִשָּׁמַע קוֹלָם לִבְנֵי אָדָם וְהֵחִישׁוּ לָהֶם יֶשַׁע. מֵרָחוֹק נִרְאוּ לָהֶם סִירוֹת נְהוּגוֹת בִּידֵי דַיָּגִים. אוּלָם הַדַּיָּגִים הָאֵלֶּה נִבְהֲלוּ מְאֹד בִּרְאוֹתָם עֶצֶם מְשֻׁנֶּה עָף מֵעַל לַגַּלִּים וְיוֹרֵד וְעוֹלֶה, וַיִּתְרַחֲקוּ מֶרְחָק רַב מֵהַכַּדּוּר. לְהַצְלָחָתָם נִרְאֲתָה מֵרָחֹק סְפִינָה גְּדוֹלָה מְהַלֶּכֶת בַּיָּם. רַב הַחוֹבְלִים שֶׁנָּהַג אֶת הַסְּפִינָה הֵבִין בְּרֶגַע אֶת מַצַּב

הַכַּדּוּר נֶעְלַם מֵעֵינֵי הַנּוֹסְעִים.

הָאֲנָשִׁים, הַיּוֹשְׁבִים בַּסִּירָה הַמְחֻבָּרָה אֶל הַכַּדּוּר הַמְעוֹפֵף וַיִּשְׁלַח אֲלֵיהֶם מַלָּחִים לְהַשִּׂיגָם, וְאֵלֶּה הִשְׁלִיכוּ חֶבֶל עָבֶה אֶל שְׁלֹשֶׁת הַנּוֹסְעִים הָאוּמְלָלִים, וַיֹּאחֲזוּ בוֹ וַיִּמָּשְׁכוּ אֶל סִירַת הַמַּלָּחִים וַיֵּרְדוּ בָהּ וְאֶת הַכַּדּוּר עָזְבוּ בַּיָּם. וַיְהִי אַךְ יָצְאוּ מִסִּירַת הַכַּדּוּר הַמְעוֹפֵף וַיִּגְבַּהּ וַיָּרָם וַיֵּעָלֵם כְּרֶגַע מֵעֵינֵי הַנּוֹסְעִים.

(עוֹד יָבֹא).

י. ב. לֶבְנֶר.

חדשות

המלחמה ליד ופנגאו.— ועוד מלחמה אחת גדולה היתה בין היפונים והרוסים על היבשה. משני הצדדים עמדו מחנות גדולים מאד. מצד הרוסים עמד המחנה הגדול של הגינרל־לייטננט שטקלברג עם תשעים ושמונה תותחים, ומצד היפונים עמד הגינרל נודזו, ראש המחנה השלישי עם מאתים תותחים. בסך הכל השתתפו במלחמה זו משני הצדדים יותר ממאת אלף איש.

ביום הראשון לא יכלו היפונים, למרות כל התאמצותם, להדף את הרוסים מעל עמדותיהם, אף כי חלקים אחדים ממחנה הרוסים נשאו אבדות גדולות. אך ביום השני שנה המצב. כי בליל היום ההוא באה למחנה היפונים עוד דיביזיה אחת לעזר. המחנה הרוסי התפשט בארך שתים עשרה ורסטה משני עברי מסלת הברזל, והיפונים חנו לעמתם.

ביום השני בבקר החל האגף הימני של המחנה הרוסי ללכת נגד היפונים, והתותחים, שעמדו באמצע, ירו אש חזקה נגד מחנה האויב. אך היפונים ענו באש נוראה מאד וברד של כדורים נתך על פני סוללות תותחי הרוסים. כל המורים בסוללה הראשונה, החילים והפקידים נהרגו או נפצעו, עד אשר לא היה שם מי שיורה עוד. וכאשר שקעה אש התותחים הרוסים, החלו היפונים ללכת אל עמדות הרוסים בשורות צפופות וילכו הלוך ודחוף את הרוסים מעל עמדותיהם. בראשונה נסוג אחור החיל שעמד באמצע, ואחר, כאשר ראה האגף הימני כי היפונים מתחילים לסובבו מכל עברים נסוגו גם המה. הרוסים נלחמו בגבורה מפליאה. הגינרל גרנגרוס נפצע במלחמה, אבל לא עזב את מקומו ויוסף לפקד את החיל העומד תחת פקדתו; אך גם היפונים הראו הפעם גבורה נפלאה ומספר חילם ותותחיהם גדל ממספר הרוסים ועל כן נצחו.

ומספר ההרוגים והפצועים מצד הרוסים והיפונים גדול הפעם רב יתר מבכל המלחמות שהיו שם עד עתה. מצד היפונים אבדו, לדברי המצביא היפוני, אלף איש. אך יודעי דבר מבטיחים שמספרם עולה הרבה יותר, אלא שמנהג היפונים הוא להמעיט תמיד את מספר חלליהם. ומחיל הרוסים אבדו, לדברי העתונים הרוסים, יותר משלשת אלפים וחמש מאות איש צבא, ומאה ועשרים ושבעה פקידי צבא, בהם הרוגים ופצועים ושבויים.

ביחוד רבו, כנראה, החללים והפצועים בקרב הרוסים בעת אשר נסוגו אחור, יען כי היפונים תפשו את ההרים וממרום עמדתם זו ירו אל הרוסים בתותחיהם. פקיד צבא אחד מספר, כי כל הדרך אשר הלכו בה היתה מכסה בכדורי היפונים. היפונים ירו גם בעת אשר לא ראו עוד את הרוסים הנסוגים, ויכונו את יריותיהם אך על פי המפה הגיאוגרפית וידיעתם היטב את שבילי המקומות ההם.

הרוסים נסוגו אחור צפונה בדרך לליאוין, היפונים מסיעים גם הם את מחנותיהם צפונה. והגינרל קורפטקין מצביא כל צבאות רוסיה בשדה המלחמה, יצא גם הוא לקראתם וגדודי החלוץ של שני המחנות התנגשו כבר בקרבת פיטשאו ותגרות קטנות מתחוללות ביניהם לעתים קרובות מאד. בקרוב תהיה מלחמה גדולה מאד בין שני המחנות הגדולים האלה.

המלחמה בים.— ובשעה שהיפונים מצליחים על היבשה נשאו אבדות גדולות על הים, כי האדמירל סקרידלוב שלח אניות מלחמה אחדות מפלגת הצי הרוסי החונה בולדיבוסטוק לשוט בים היפוני, ובדרך פגשו שלש אניות משא גדולות יפוניות ובאניות ההן היו כמה מאות אנשי צבא ומזון וצרכי מלחמה הרבה מאד. ויען כי הלכו האניות האלה בלי לוית אניות מלחמה, לא יכלו לעמוד בפני אניות המלחמה הרוסיות, וכאשר לא אבו אנשיהן להכנע השליכו הרוסים עליהן פחים ויטביעו אותן ואת כל אשר בהן. אך רבים מאנשי הצבא נמלטו בסירות ההצלה אל אחד האיים הקרובים. אומרים כי הרבה מאות איש צבא טבעו עם האניות האלה.

שרפות גדולות.— בימים האחרונים היו שרפות גדולות בערים שונות מקום מושב בני עמנו ברוסיה. ביחוד גדלה שרפת עיר וילקומיר, אשר החלק היותר גדול ממנה היה לגל של אפר ומשפחות לאלפים מתגוללות בחוצות וסובלות רעב וכל מחסור.

עזבון גדול לצדקה.— הנדיב המנוח רבי קלונימוס זאב ויסוצקי עזב את כל הונו הפרטי העולה ליותר ממליון רבל לדברים שבצדקה. לאפוטרופסים על ההון הזה מנה שלשה אנשים נודעים לשם ובהם הסופר מר אשר גינצברג („אחד העם“); ותנאי התנה המנוח, כי כל מעשה צדקה מעזבונו יעשה רק בהסכמת שלשת האפוטרופסים יחד ולא יותר מבסך מאת אלף רבל בכל חמש שנים.

אסון נורא.— אסון נורא קרה בשבעות האלה בנויורק: באנית הקיטור של הגינירל סילוקום נסעו לטיל תלמידי בית הספר של הכנסיה הגרמנית הקתולית, ובאשר הפליגה האניה מעט מן החוף פרצה בה אש ותשרף ותטבע ועמה אבדו יותר מאלף נפש, רבם נשים וילדים, ואך מעטים, בערך, נצלו. לעת עתה נמצאו אך חמש מאות ושלשה גופים טבועים ושרופים. הרבה אנשים שנצלו ממות יצאו מדעתם מרב פחד.

על דבר פרטי האסון הזה מודיעים כדברים האלה: כל הלילה (שאחרי יום האסון) ראינו ברבע העיר הנקרא „גרמניה הקטנה" מחזות איֻמים מאד המרעישים את הנפש עד היסוד בה. אלפי אנשים נאספו ליד בית התפלה ובבכיות ויללות שאלו חרשות על דבר ילדיהם, אלה הנפשות האהובות להם שנסעו לטיל באניה ההיא, אשר לא ידעו עוד אחריתן. רק לעתים רחוקות נשמעו גם קריאות שמחה בתוך היללה הגדולה, בשוב אחת הנפשות שנחשבה כבר במתים. גדול היה גם הלחץ והדחק לפני בית המתים הגדול, כי המונים המונים אבות, אמות וקרובים נדחקו שמה לבקש ולהכיר בין המתים את מחמדי נפשם. מאפס מקום לכל המתים בבית ההוא הֻצעו גופות המתים ברחוב לפני בית המתים והאבות השכולים המכירים בהם את ילדיהם מתנפלים עליהם בקול יללה נוראה הקורעת לב ונפש. מספר הנפשות שאבדו אינו ידוע עוד בדיוק. מכל הילדים שהיו באניה אבדו שני שלישים ומן הגדולים — החצי. כשש מאות נפש חסרים לעת עתה ומאה ועשרים נכרו בבית המתים. לדעת הרופאים שבדקו את המתים אבדו כמעט כלם בלהבות אש האניה; כי האניה בערה במהירות עצומה כקש יבש והנפשות שהיו בה מתו בטרם נפלו המימה. מספרים כי לא היו באניה חגורות־הצלה במדה מספקת. (בכל אניה יש חגורות־הצלה, שבמקרה־אסון לאניה יחגרו אותן הנוסעים והתנפלו המימה ושחו במים ולא יטבעו, כי החגורות הממלאות בעצי פקק לא תתנה אותם לצלל). והמעט שנמצאו לא היו ראויות עוד לשמוש. נשים נאבקו זו עם זו בשביל איזו חגורה ובעוד הן נאבקות נקרעה החגורה לשנים, ואז נראה, כי תחת עצי פקק היו ממלאות רק בשבבים דקים ונסרת של פקק.

ומספר המשפחות, שאבדו להן נפשות, רבות מאד. לכהן גרמני אחד מפרסם אבדו: אשה, בת, חותנת, גיסה ובת־אחיו, והוא חולה עתה מרב צער. הנשיא רוזבלט הביע לאיש האמלל הזה את רגשי צערו על האסון אשר קרהו. לסוחר אחד אבדו אשתו וארבעת ילדיו, לאשה אחת אבדו שני ילדים והיא נצלה ממות, אך היא פצועה קשה. לאיש אחד אבדו: אשתו וששת ילדיו. איש אחד נסע באניה זו ועמו אשתו וארבעת ילדיו, והוא נצל, אך אשתו וילדיו אבדו.

אנשי האניה לא מלאו את חובתם כראוי להציל את הנוסעים, אך אנשים אחדים הצטינו בגבורה נפלאה ובחרף נפש להציל נפשות. אחת מבנות אירלנדיה אשר באה זה לא כבר לאמריקה ותהי משרתת בבית חולים אחד התנפלה ארבע פעמים המימה להציל את הילדים האמללים. עוד נערה גרמניה אחת המיטיבה לשחות הצילה חמשה ילדים. גם השוטרים עמלו הרבה להציל ולהושיע ואחד מהם טבע במצולות. רבים בין השוטרים בראותם כי לא יוכלו להקריב את סירתם אל האניה, כי היו המים מסביבה מלאים גויות, קפצו המימה וישחו עד האניה הבוערת באש ויוציאו משם נשים וילדים.

ציור בולט מעל שער הנצחון לטיטוס ברומי.

מות מדמה. — בעירה אגרסוק באונגריה קרה מקרה נפלא: בסוף חדש אפריל מתה שם בת אכר עשיר אחד, הילינה פריש שמה, ונקברה בכבוד גדול בבית הקברות של המקום ההוא. בערב היום ההוא בשעה התשיעית נשמע קול דופק בחלון מעונו של שומר בית־הקברות. השומר הביט בחלון וכמעט שפרחה נשמתו מפחד: הוא ראה לנגד עיניו את רוח העלמה פריש המתה, אשר נקברה לפני שעות אחדות, אבל באמת לא היתה זאת נשמה בלי גוף, כי אם העלמה פריש בעצמה ובכבודה שהתעוררה בארונה מתרדמה ליטרגית בהרגישה כאב עצום באצבעות ידיה. כאשר נפקחו עיניה ראתה והנה היא שוכבת בקבר פתוח וסלם מצב לרגליה ושני אנשים עולים עליו. בפחד גדול התנשאה גם היא על הסלם ותחל לרדף אחרי האנשים האלה, אך לא השיגתם. השודדים האלה אשר ידעו כי בת עשירים היא פתחו את קברה ויסירו את מכסה ארונה ויסירו את טבעותיה מעל אצבעותיה ובעשותם זאת פצעו את אצבעותיה. מכאב הפצע הקשה הקיצה העלמה משנתה הליטרגית ותנצל על ידי הגנבים ממיתה נוראה להיות קבורה חיים.

מאריכי אף. — בשנת 1871 בא בפעם הראשונה ציר יפוניה להצר מלך הולנדיה. והציר היפוני הראשון, איבקירה שמו, בא באנית הקיטור שלו אמסטרדמה בימי הקיץ. על הנמל עמדו המוני ילדים אשר הביטו על האניות הרבות והשונות הבאות שמה מכל ארצות תבל והיוצאות לארצות שונות. וכשראו הילדים בפעם הראשונה לימי חייהם את פני היפוני הזה לא מצא כמובן חן בעיניהם כלל, וה"קונדסים" האלה האריכו אפם למלו בכל עשר אצבעותיהם הפרושות. איבקירה לא הבין מה פשר האות הזה וישאל את פי הסוכן הדיפלומטי ההולנדי זבלך, אשר לוהו מיפוניה להולנדיה מה כונת הילדים המאריכים אף לעמתו. וזבלך בא במבוכה, אך התאושש כרגע ויען את הציר: אדני הציר, מנהג הוא אצלנו בהולנדיה לברך אנשים גדולים ונכבדים בהארכת אף, וזוהי ברכת שלום חשובה מאד.

מובן הדבר, כי היפוני היה מרצה מאד מקבלת פנים זו.

ביום המחרת נתקבל הציר היפוני עם כל בני לויתו לראיון לפני המלך. ויהי אך באו היפונים לפני המלך ויאריכו לו כלם את אפם בעשר אצבעותיהם. נקל להבין את הרשם שעשה הדבר הזה על המלך, אשר חשב כי היפונים האלה לועגים לו. אז הביט המלך בזעם אל זבלך על הביאו לפניו פראים ועזי פנים כאלה. פני זבלך חורו כסיד. הוא הלא ידע צרת נפשו כי הוא הוא הגורם בכל אלה. אך כעבור רגע מצא לו אמתלא טובה ויגש אל המלך וילחש לו כי זוהי ברכת שלום על פי מנהגי יפוניה. אז האיר המלך את פניו לציר היפוני ויאריך לו גם הוא את אפו ברצון וידבר עמו בידידות רבה.

אז החלו כל שרי המלך וגבירות החצר להאריך אפם לכבוד היפונים והיפונים גם הם האריכו אף לעמתם וכן בכל הבקורים אשר בקרו בעיר הבירה בכל מקום האריכו אף לעומתם והמה עלו בארך אפים. ("הידיד").

קורי עכביש. עד כמה דקים הם החוטים שהעכביש אורג בהם את קוריו נוכל לראות מזה ששמונה עשר אלף חוטים של קורים עבים רק כשערה אחת של ראש האדם ובכל זאת חזקים הם קורי העכביש למדי, כי יכולים הם לשאת עליהם משא של ארבעה גרמים, משא הכבד כשמונה פעמים יותר מן היצור האורג את הקורים האלה. משקלו של עכביש בינוני הוא מעט יותר מחצי גרם. זבוב גדול או דבורה אינם יכולים לקרע בשום אופן את קורי העכביש אשר נאחזו בהם.

יש אמנם עכבישים גדולים שמשקלם מגיע עד ארבעה גרמים. העכבישים האלה חזקים מאד. חוקר הטבע שפרינג ראה בעצמו איך עכביש גדול שחור סחב דגה קטנה מן המים. העכביש אחז בחזקה בסנפיר הגב של הדגה ויסחבנה למעלה על פני המים אל חוף הנהר. הדגה התאמצה בכל כחותיה להחלץ ממנו ולא יכלה, אז בא החוקר לעזרת הדגה: הוא נתק מעליה את העכביש. משקל העכביש הזה היה ארבעה גרמים.

שרפה. — העיר קורוסטישב (פלך קיוב) נשרפה כמעט כלה. החפצים אשר הוצאו מן הבתים נשרפו ברחוב. היו גם מקרי אסון בנפשות אדם. מאות משפחות נשארו בעירום ובחסר כל.

מצביא היפונים. — המקדו, קסר יפוניה, הפקיד את המרשל הזקן ימגטה למצביא כל צבאות יפוניה במנדשוריה. ימגטה אריטומה נולד בשנת 1838 לאחד העירונים הפשוטים בעודנו נער נכרו בו כשרונות לא מצינים ותשוקה רבה היתה לו בימי בחרותו לעניני מדינה ומלחמה. בשנת 1868 בעת מלחמת האזרחים הצטין ימגטה במלחמה לטובת מפלגת הממשלה. אחר המלחמה ההיא הלך למסעיו בארצות ארפה ואמריקה וילמד לדעת את כל סדרי הצבא אשר בהן. בשובו לארצו נמנה לגיניראל־ליטננט ואחרי כן היה למיניסטר המלחמה ויעש סדרים חדשים בצבא יפוניה ככל הסדרים אשר למד בארפה. במלחמת יפוניה וסין בשנת 1894 היה ימגטה מפקד הצבא וינחל נצחונות רבים ומאז היה לאהוב העם היפוני.

ימגטה הוא עתה בן ששים ושש שנים ובכל זאת הוא מצטין בשקידה נפלאה בעבודה ובעזוז רוח שאין דגמתו. אומרים על המרשל הזקן הזה שהוא עובד שש עשרה שעה בכל יום.

ועתה נמנה הגדור הלאמי לראש צבאות המלחמה על פי בקשתו מאת המקדו.

מוקדן בירת מנשזוריה.— העיר מוקדן, שהיא עתה אחד המרכזים במלחמה הנוכחית היא בירת מנשזוריה וקדשתה בעיני המנשזורים גדולה מאד. שם ינוחו בקבריהם כל מלכי סין הגדולים, וקברי האבות הם בעיני היפונים, הסינים והקוראים הדברים היותר קדושים. את המצבות העומדות על קברי אבותיהם ישמרו מכל משמר. ממזרח ומצפון למוקדן נמצאים קברי מלכי סין. בראשונה היתה מוקדן עיר קטנה ובלתי חשובה, ורק כאשר מלכו על מנשזוריה המלכים מן המשפחה המנשזורית הלך מספר יושביה הלך וגדול. וגם אחרי כן כאשר היתה פקינג לעיר הבירה לא ירדה עוד מוקדן מגדולתה. שארית מחמדיה נמצאים עוד בארמון המלוכה השמם העומד עתה באמצע העיר, ובבתי המקדש שבהם הקריבו קרבנות בשם הקסר לאלהי השמים והארץ. מספר יושבי מוקדן עולה עתה, לפי דברי הסינים, ליותר מרבע מליון ולפי דברת הרוסים 160,000 איש. העיר בנויה בטעם ארצות הקדם. אולם עולה היא ביפיה ותבניתה על כל ערי אסיה המזרחית. תחנת מסלת הברזל של המסלה חרבין־פרט־ארטור רחוקה מהעיר בקילומטר; דרך שמונה שערים נהדרים המקפים מגדלים וסוללות באים אל העיר. פרורי העיר משתרעים אל כל עברי החומות ורחוקים מהם בקילומטר וחצי. המעון הראשי של שרי הצבא הרוסים נמצא בדרומו של הארמון הישן. בפרור העיר שבצד דרומית־מזרחית נמצאים בתי התפלה לרוסים, בית הספר, לשכת הטלגרף והפוסתה. ובקרבתם מחנה אנשי החיל הרוסים. גם מחנה חיל החינאים נמצא במוקדן תחת פקדת גינרל תתרי. למרות פחד המלחמה הנכונה להיות בקרב הימים במוקדן — אין הסינים רוצים לעזב את העיר מיראתם לבל יחללו את קברי קדושיהם.—

שבט פרא.— במדינת בירמה אשר בהדו נמצא שבט פרא אחד הנקרא בשם „וה". הפראים האלה אינם אוכלי בשר־אדם וגם אינם רוצחים ושואפים לדם, ובכל זאת סכנה גדולה לאיש זר להפגש עמהם. כשהם פוגשים איש שאינו מבני שבטם יחפצו לקחת ממנו אך דבר אחד — את ראשו. ראשו הכרות של אדם משבט אחר הוא אצלם „סגלה" נפלאה להרבה דברים חשובים: לאמם (урожай) טוב של תבואות השדה, לשמירה מאויב ומרוחות רעות ומעוד דברים רעים כאלה. מאמינים הם, שהאיש אשר ראש אדם אין בביתו מתבישים בו אבותיו בקבר ונשמותיהם אינן מרחפות סביב ביתו לעולם, וכל המרבה לאסף ראשי אדם הרי הוא משבח ומכבד יותר בעדתו.

והראשים נתקעים על מוטות גבהים התחובים ליד הבתים, ומחוץ לכפרים — על יד הדרך. ויש שבכל הדרך אשר מכפר אחד להשני תקועים באדמה מוטות רבים צפופים זה לזה ועליהם ראשי אדם. בחדשים ידועים בשנה הולכים להם כל בני השבט הזה אל היערות ואל בין ההרים לארב לאנשים ולכרת את ראשיהם מעליהם. גם ראשו של איש מת, אם הוא בן שבט אחר, נחשב אצלם לסחורה יקרה, ורבים מהם מתגנבים חרש אל הכפרים של בני שבטים אחרים ומוציאים את מתיהם מקבריהם לכרות ראשיהם מעליהם. את רוב ימי חייהם מבלים בני שבט „וה" בחפוש ראשים, כי כל איש ישר צריך לרכש לו ראש אחד לפחות בכל שנה ושנה. מובן אפוא, כי סכנה גדולה הוא לאיש אשר ראשו יקר לו לנסע במקום מושב השבט הזה.—

חג השמש.— יום 21 יוני הוא היום הארך, כי בו תעמד השמש באמצע קוטב מערכתה. בימי קדם חגגו עובדי האלילים את חג השמש ביום הזה הקדוש לכל עובדי השמש, ובעלי דת צרטוסטרה. ואת החג הזה אמר התוכן הצרפתי הידוע פלמריון לחדש בצורה חדשה. בערב היום הזה נאספו תוכנים וחכמים רבים על גזרת הדיוטה הראשונה של מגדל איפל בפריז אל המשתה שהכינו לכבודם ולכבוד השמש. אחרי שקיעת השמש הלכו כלם לראות במחזה שערכו לכבוד היום הזה בתאטר שעל מגדל אפל, ושם נאמו נאומים, קראו שירים, ויספרו את גדלת השמש. התוכן החכם פלמריון הרבה להלל ולפאר את מעלת השמש ויספר את תולדות חג השמש בימי קדם, חגיגות הכשדים הוברי שמים. הוא תאר את כל הטוב הרב שהשמש מביא לעולם ואת עצמת חומו ויאמר כי בשביל להוציא חם כזה צריך להבעיר 11 קטריליון טון (והטון כששים פוד הוא) פחמים, וכי לו היתה לנו יד ארכה המגיעה עד השמש היינו צריכים לזמן של מאה ושמנים ושבע שנים עד שיגיע רשם אשה הבוער לגופנו. יען כי החם עובר בגופנו רק במהירות של עשרים ושלשה מטר בשניה (סקונדה).

ומשחקים ומזמרים שרו וזמרו וישמחו את לב המסבים ואחר חצות הלילה עלו הקרואים על ראש המגדל לשבת שם עד אשר יוכלו לראות את עלית השחר. („הצפירה").

אהבת היפונים לארץ מולדתם. אהבת היפונים לארץ מולדתם עזה מאד. העתונים מודיעים כי העשיר המיליונר הגדול היפוני איבסקי חפץ בכל לבו להציע את כל המליונים הרבים שלו לצרכי המלחמה וכאשר לא נתקבלה הצעתו הצטער מאד.

ובאחד העתונים היפונים מספר מעשה כזה: בבית האסירים נמצא פושע אחד אשר נחרץ עליו משפט מות. בערב היום שנועד לעשות בו את פסק דינו השיב לו שומר בית הסהר את כספו, כחמשה פרנקים בערך, ויאמר לו כי יכל הוא להוציא את כל הכסף הזה לארוחת צהרים טובה, יען כי היא תהיה האחרונה בימי חייו. אבל הפושע ההוא בקש כי ירשוהו לנדב את כספו לצרכי המלחמה. בקשתו נתמלאה והוא בכה מרב שמחה.

בעת שדברו ביפוניה על דבר ההלואה שהממשלה עושה להוצאות המלחמה—מסרו ילדים קטנים את פרטותיהם האחרונות לפקידי הצבא שפגשו ברחובות.

אחד המשוררים היפונים היותר חביבים לעם מביע את רגשות אהבתו לארצו בדברים האלה: „ארץ מולדת — בכל מקום ותמיד את האהבה הראשונה של לבתי. דמי, רעיוני הראשון, זיעת עבודתי מסורים תמיד, לך ארץ מולדתי".

הוי, מי יתן ויאהבו גם העברים ככה את ארץ אבותיהם היפה!

חברי הצעירים!

זה כשנה וחצי אשר אני לומד בבית הספר ללמודי המסחר, ועתה אני במחלקה הראשונה. אבל אני לא עזבתי גם את שפתנו הקדושה, ובכל יום ויום הנני לומד אותה. אני אוהב מאד לקרא או לדבר בשפתנו האהובה לי. בעת האחרונה קראתי את הספור „עמק הארזים". דמעות רבות שפכתי בקראי אותו. אני מיעץ אתכם, חברי הנעימים, כי תקראו גם אתם את הספיר הנזכר. גם קורא אני את ה„עולם קטן" ומתענג מאד עליו. ביחוד מצא חן בעיני הספור „הענקים" להסופר מר יהודה שטינברג.

ורשה — ידידכם
מיכאל סוריץ.

רעי היקרים קוראי ה„עולם קטן"!

הנה בפעם הראשונה לקחתי את עטי בידי לכתוב לכם מכתב. ולכן, יקירי, אתודע לכם ותדעו כי גם בעיר רוסית כ„כפר המלך" נמצא נער הקורא „עולם קטן", אך לדאבון לבי יחידי אני בזה; בני גילי הנמצאים פה רחוקים מרחק רב משפתנו הקדושה ועוד יותר מקרוא את ה„עולם קטן". מאד מאד אקנא בכם כי יש לכל אחד מכם רעים כנפשו, אבל אני יחידי בזה, רק „העולם קטן" והירחון „הנעורים" רעי הם, וכל שעשועי. להם אני מקדיש עתותי המרגוע מלמודי. יש ספורים בהם שידעתים בבר בעל פה מרוב קריאתי אותם, ביחוד אוהב אני לקרא תולדות אנשי־שם ותולדות־משה מונטיפיורי כבר קראתי בפעם המאה. הרבה, הרבה תודות עלינו להגיש לעורכי ה„עולם קטן" כי העריכו לנו מטעמים כאלה. עתה, יקירי, אציע לכם דבר אחד ובטוח אני כי ימצא חן בעיניכם, הלא תודו לי כי תולדות אנשי שם מביאות לנו תועלת גדולה, לכן, יקירי, נפנה אל סופרי „עולם קטן" בבקשה כי יכתבו לנו תולדות לעתים יותר קרובות. ביחוד חפצתי לדעת עתה תולדות רש"י בפרוטרוט. אני לומד חומש עם פירוש רש"י וגם גמרא עם פירוש רש"י ואינני יורע תולדות המאור הגדול הזה. קצור תולדותיו אני יודע מ„דברי הימים" לרבינוביץ אך זה לא ישביעני רצון. אקוה כי במשך הימים ימלא ה„עולם קטן" גם את רצוני זה.

שמואל חיים בן אליעזר אליאנסקי
כפר המלך. (נער בן עשר שנה)

לחברי היקרים קוראי „עולם קטן".

כשש שנים למדתי אצל מלמדים תורה נביאים וכתובים וגם תלמוד. אבל לדבר ולקרוא ספרים בשפתנו הקדושה לא למדוני מלמדי. והנה בשנה האחרונה בא אלינו מורה חדש ויחל לקרוא אתנו את ה„עולם קטן" ולדבר אתנו בשפת עבר; והדבור הוא במבטא נכון על פי חקי הדקדוק. מה אמר לכם, אחי! עולם חדש נגלה לפני. לראשונה, אמנם, קשה היה לי להחליף את לשוני במבטא האמתי של שפתנו הקדושה; מוזר היה לי הדבר, אבל לאט לאט התרגלתי בזה, ועתה לא רק שלא מוזר לי השנוי הזה אך גם לא אוכל כעת לשמוע את הדבור העברי המקולקל השגור בפי בני עמנו. האח! מה נחמדה שפתנו הקדושה במבטאה הנכון: צלצול נעים ויפה מאד! עתה גם מדי קראי בספרי התנ"ך בהברה נכונה ועל פי חוקי הנגינה, הם מוצאים בעיני יותר חן ויותר נעימות; אני מרגיש ביותר את חין ערך הדברים הקדושים של נביאנו הגדולים! איעצכם, אחי, כי תלמדו גם אתם לדבר עברית ע"פ חקי הדקדוק ואז בקרב הימים כאשר תתרגלו בזה, תדעו את רב הענג הצפון בדבר ואסירי תודה תהיו לי.

קיוב — נפתלי מאיר מרינובסקי.

לקוראי העולם קטן שלום!

אנחנו גרים בכפר ובכל זאת לא שכחנו גם אנו את שפתנו היקרה. אבינו הטוב שכר בעדנו מורה ללמוד אותנו תורה ודעת; וכספר לנו המורה כי נערי העיר לומדים שפתנו הקדושה, ועושים חיל בלמודים, אז אחזה רוח הקנאה בנו קנאה גדולה. ונתחיל ללמוד את השפה הזאת בחיל גדול. אין קצה לשמחתנו כאשר החלונו לדבר עברית אמנם בתחילה היה קשה עלינו הדבור העברי אך לאט לאט כאשר התרגלנו בה היא מדברת בפינו כשפה חיה. גם אנו קוראים מדי שבוע בשבוע את „העולם קטן" וגם בספרי מקרא של הוצאות „תושיה" אשר נמצא בהם עונג ונחת. גם עשינו חווה עם נערים ונערות בני גילי כמונו כי נבא יחד בדברים ע"י פוסטה אשר יסדנו בינינו. לכן מי מכם קוראי ה„עולם קטן" החפץ לבא אתנו בחליפת מכתבים, כי תועלת גדולה תצמח מזאת, מודיעים אנחנו לו את כתובתנו בדיוק.

בכליון עינים מחכים אנו למכתביכם.
גנבן.

משה ופנינה פונטש.

ב"ה יום ד' לסדר וארא שנת תרס"ד גניעוואן.

פתרון החידה.

של מר ופסי השלוני, ב„עולם קטן" נומר 35 הוא:
פֶּרֶג (מאָהן)

שמות הפותרים: אורמַכֶר ש. (וַלדימיר־ולונסק); בודניצקי רבקה (פרילוקי); ביטשוק יהושע (לוקצי); הולובוב פַנִיָה (טשֶרנינוב); הינבורג מרדכי (רַקוב); וַסֶר יוסף (ולדימיר־ולונסק); חטוריינסקי גד (סורוקי); חיות שבתי (קרינקי); חיניץ פיביל

(סטרובין) ; ילים ראובן (סורוקי) ; לוינסקי אלכסנדר (ביליסטוק) ; מונילים שמריהו (נמירוב) ; פדר בנימין (פסוצנה) ; קפּלובסקי שראל (סלוק) ; שיפמנוביץ יהודה (לידה).

נ ד ב ו ת.

לטובת הקפה הלאומית :

חברי האגודה „פרחי ציון" אשר בלוצין (פ. ויטבסק) ע"י הראש יחיאל שול לרשום את העו"ק בספר הזהב—15 רובל. אגודת „צעירי ציון" בזיטומיר ביום ל"ג בעומר לזכר נשמת ר' עקיבא 1 50 ר'. — מאגודת „פרחי ציון" בלוחביץ (פ. פולטבה) ע"י היו"ר דוניבסקי, המזכרת ה. הזנובה והגזברית ס. אורינסון 33 רובל. אליעזר בן זליג טובה מקורסק ביום עברו מהמחלקה השלישית של ביה"ס הריאלי — 1 רובל.

לטובת ה„בית נאמן" בירושלים :

חברי האגודה „פרחי ציון" בלוצין (פ. ויטבסק) 5 רובל.

לטובת ביה"ס ביפו : הנ"ל 2 רובל.

לטובת הועד האודיסאי : הנ"ל 3 רובל.

המו"ל : הוצאת „תושיה" בורשה.
העורכים : א. ל. בן־אביגדור וש. ל. גרדון.
כתבת ה„עולם הקטן", „הפרגוג", ו„הנעורים" :
Издательство „Тушiя", Отдѣленiе „Оламъ Катанъ", Варшава.
Verlag „Tuschijah", Abtheilung „Olam Katan", Warschau.

ביבליותיקה לבני הנעורים (הוצאת „תושיה"):

I לילדים:

1)קובץ שיחות קטן (שיחה) מאת ר. נוסטפסון, תר' נ. פינס. 2) ידידי המלך עמינדב (שיחה) — הנ"ל, תר' הנ"ל. 3) הרועה ובת המלך (אגדה) —הנ"ל, תר' י. ב. לבנר. 4) א] המלך אשר שנתו נגזלה, ב] פרחי ששון (אגדות)—הנ"ל, תר' הנ"ל. 5) ארבעים שודדים (אגדה ערבית)—תר' מ. סילמן. 6) שלשה אחים (שיחה)—ר. גוסטפסון, תר' נ. פינס. 7) רחוב הזהב (אגדה עברית)—ל. ויזל, תר' י. ב. לבנר. 10—8) א] עשר ואשר, ב] גדול העליליה (אגדות ערביות)—תר' הנ"ל. 12, 11) א] גמול ישרים או רחוב מ"זל, ב] הרמב"ם והעלם האלם (אגדות עבריות) — ל. ויזל, תר' הנ"ל. 13) החבצלות (ספור)—רוטשיין, תר' נ. פינס. 14) הכליף־החסידה (אגדה) — הויף. תר' י. ב. לבנר. 15) א] פרעה מלך מצרים (ספור הסטורי) — ד'ספירל, ב] בלב־ים (אגדה מדרשית)—תר' הנ"ל, 16) איש בלי לב (אגדה אנגלית)—תר' א. ליבושיצקי. 17) הדיג והדגה (אגדה בחרוזים) — א. ס. פושקין, תר' הנ"ל. 18) ל"ג בעומר (ספור) — ש. דינר. 19) הכלה האמתית (אגדה) — האחים גרים, תר ש. ברמן. 20) יוחנן הנאמן (אגדה) — הנ"ל, תר' הנ"ל. 21, 22) א] הרח אוהב הכסף ספור ההודים), ב] עשיר אמלל (אגדה) —תר' כ. סילמן. 23) המלך שלמה ומשחקי השח־מט (אגדה מזרחית) — תר' א. ב.. 24) לב אבן (אגדה עברית) —ל. פיליפזון, תר' פ. קפלן. 25) אח ואחות (ספור)—תר' הנ"ל. 26) גלית הנדיב (ספור)—תר' א. ליבושיצקי. 27) לבנת שלג (אגדה)—האחים גרים, תר' ש. ברמן. 28) השד ושלש שערות הזהב (אגדה) — הנ"ל, תר' הנ"ל. 29) א] בית היער, ב] הנחש הלבן (אגדות)—הנ"ל, תר' הנ"ל. 30) א] הברקת, ב] אשר ועני (ספורים)—י. ב. לבנר. 31—54) כל אגדות ישראל (חלק א', 24 חוברות) — הנ"ל. 55) ילד מצל (שיחה)—א. ברוסילובסקי. 56—58) משלי ילדים (3 חוברות) — שלמון. 59,60) מעשה בנבוכדנצר שנהפך לדב (ספור) — י. צ. לוין. 61—75) למען אחי הקטנים (שירים מקוריים ומתרגמים, 15 חוברות) — א. ליבושיצקי. 76 — 78) מיגון לשמחה (ספור)—כ. שמירט. תר' י. ב. לבנר. 79) ימים מקדם (ספור) — מ. הורליק. 80) ילדים עובדים (ג' ספורים: 1] יעקב, 2] ימימה, 3] רחבות)—י. גרזובסקי. 81—90) שיחות ילדים (10 חוברות) — י. שטינברג. 91—93) למך ולמך (ספור־אגדה)—י. צ. לוין. 94—95) נח בתבה (ספור־אגדה) — הנ"ל, 96—97) העצמות היבשות (ספור־אגדה) — הנ"ל. 98—99) הפחה הרועה (אגדת בני קדם) — תר' ב. רובינוק. 100) מעשה בבן מלך (אגדה)—הנ"ל. 101) א] החסידה, ב] החידה (אגדות)—האחים גרים, תר' ש. ברמן. 102) א] יקטן הנבון, ב] זלפה החכמה, ג] המסחר הטוב (אגדות)— הנ"ל, תר' הנ"ל. 103) א] מלך הר הזהב, ב] שלומית ושלמה (אגדות)— הנ"ל—הנ"ל. 104) א] ארון הזכוכית, ב] החתן השודד (אגדות)—הנ"ל, תר' הנ"ל. 105) צפור האילים (אגדה) —הנ"ל, תר' הנ"ל. 106) בת יחידה (ספור)—תר' א. ליבושיצקי. 107) המזמרת הקטנה (ספור)—תר' הנ"ל. 108) א] המשורר העני, ב] דבורה הזקנה (ספורים)—תר' הנ"ל. 109) מעשה בשלטן אחד (אגדה ערבית) —תר' הנ"ל. 110 א] המלאך הגואל ב] הכוכבים שאבדו (פנטסיות. תר' הנ"ל. 111—155) כל אגדות ישראל (חלק ב', 45 חוב')—י. ב. לבנר. 156) צפור־הזהב (אגדה)—האחים גרים, תר' ש. ברמן. 157) ההיט אמיץ הלב (אגדה) — הנ"ל, תר' הנ"ל. 158) רמוצה (אגדה)— הנ"ל, תר' הנ"ל. 159) א] כפה אדומה, ב] הקציעה (אגדות)—הנ"ל, תר' הנ"ל. 160) רעת האוזים (אגדה) — הנ"ל, תר' הנ"ל. 161—163) בני המלך והלביא (אגדה מזרחית, ג' חוב') — תר' ח. ר. רוזנשטיין. 164) דבורה (אגדה) — תר' פ. קפלן. 165) אי־הכוף (אגדה)—תר' א. רוזט. 166) חכמה נפלאה (ספור)—תר' חיים רבינוביץ. 167,168) א] רבי אליעזר בן הורקנוס (תולדה)—י. מיוחס, ב] מעשה באיש מופת (ספור) — ק. ל. סילמן. 169, 170) שולמית (אגדה, מימי שלמה מלך ישראל)—י. שטינברג. 171) א] נבה מעל גבה (משל), ב] המנדרין והבנדיהן (בדיחה)—תר' י. ב. לבנר.

מחיר כל נומר 4 ק'. פאר' לכל חוברת או לשלש כיחד 2 ק'; כל 5 נומרים בכרך קטן אחד מכ' כבד אחד מחירו 25 ק'. פאר' 4 ק'; כל 10 נומרים בכרך אחד מכ' 50 ק'. פאר' 6 ק'; כל 15 נומרים בכרך אחד מכורך הדר כבד 75 ק'. פאר' 10 ק'.

מחיר כל אגדות ישראל, מאת י. ב. לבנר (מאשר מטעה"מ) (פורמט קטן) ח"א מכ' הדר 1.15 ר'. פאר' 14 קאפ; ח"ב בשני כרכים מכ' הדר כ"א 1.05 ר'. פארטא לכ"א 14 קאפ'.

מחיר ילקוט ספורים (י"ד ספורים) מאת י. ב. לבנר (מאשר מטעה"מ) 56 ק', מכ' הדר 70 ק'. פאר' 10 ק'.

II לנערים:

1] א—ב) מלחמת אחים (ספור ע"פ ו. הונא). י. ב. לבנר.
2) ג) אגריפס הראשון (ציור הסטורי). א. ז. רבינוביץ.
3] ד—ה) השבוי בקוקז (ספור, טולסטוי) תר' הנ"ל.
4] ו—י) המוהיקני האחרון (ספור ע"פ קופר). י. ב. לבנר.
5] יא—יג) אי בורניא (ספור מסע ע"פ מיין־ריד). א. ז. רבינוביץ.
6] יד) בני משה (אגדה). ל. מקלר.
7] טו) הנדחים בירכתי צפון (ספור־מסע). תר' מ. כ. איזנשטדט.
8] טז—כ) מגבורי האומה (תולדות ישראל ע"י ביוגרפיות) 5 חוברות: 1) עזרא ונחמיה; 2) שמעון הצדיק וחוניו בנו; 3) יהודה המכבי; 4) שמעון בן שטח ושלומית אחותו; 5) הלל הבבלי (הזקן). ש. ברמן.
9] כא—כה) בן המלך והעני (ספור ע"פ מרק טוען). 5 חוברות. י. גרזובסקי.
10) כו—כט) האח העור (ספור ע"פ גרן). 4 חוברות. י. ב. לבנר.
11] ל) הצעד הראשון (ספור). תר' פ. קפלן.
12] לא—לה) מחיי הטבע (ספורים מחיי החיות, פ. ברנדל) 5 חוברות. תר' י. גרזובסקי.
13] לו—נ) מגבורי האומה (כנ"ל) 15 חוברות: 6) רבן גמליאל הזקן; 7) אלעזר בן חנניה הכהן ויוחנן בן לוי מגוש חלב; 8) רבי יוחנן בן זכאי 9) רבן גמליאל דיבנה; 10) רבי יהושע בן חנניה; 11) רבי טרפון; 12) רבי ישמעאל בן אלישע; 13) רבי עקיבה בן יוסף, 14) שמעון בר־כוכבא; 15) רבי מאיר; 16) רבן שמעון בן גמליאל; 17) רבי שמעון בן יוחאי; 18) רבי יוסי בן חלפתא; 19) רבי יהודה הנשיא, חוברת א'; 20) רבי יהודה הנשיא, חוברת ד'. ש. ברמן.
14] נא—נב) הנודד דקין (ספור, ר. אנ...). 2 חוב'. תר' א. ליבושיצקי.
15] נג—נד) ברונא הנודד (ספור). תר' א. הייבשוביץ.
16] נה) שני המלכים (ספור). תר' ב. רובינוק.
17] נו) נחל דמעה (אגדה קוקזית). תר' הנ"ל.
18] נז—נח) יונת המלכה (אגדה). תר' מ. רודיוב.
19] נט—ס) חכמת העמים (מספורי לבולי). תר' י. גרזובסקי.
20] סא—ע) מגבורי האומה (כנ"ל) 10 חוברות: 1) רבי חנינא בן חמא; 2) רב (אבא אריכא); 3) הנ"ל; 4) שמואל (ירחינאי); 5) רבי יוחנן בן נפחא; 6) הנ"ל; 7) רבי שמעון בן לקיש (ריש לקיש); 8) רב הונא ורב יהודה; 9) רבי אבוהו; 10) רבה ורב יוסף. שלמה ברמן.
21] עא—עג) 1) אהבת אם (ספור), 2) יחזקאל (ספור). י. שטינברג.
22] עד) 1) שכולה, 2) כתב הזובבים, 3) האח והאחות, 4) החסיד והחסידה (מעשיות). הנ"ל.
23] עה) 1) שרח בת אשר, 2) צפורה (אגדות). י. שטינברג.
24] עו) 1) חץ תשועה, 2) מלת פלאים (אגדות). הנ"ל.
25] עז) 1) תמרים של חמשה עשר, 2) גזר הדין (אגדות). הנ"ל.
26] עח, עט) 1) צחוק שפתים (ספור), 2) האשף (ספור). י. ב. לבנר.
27] פ) במקום דרשה (מחזה לילדים). י. ח. טביוב.
28] פא) נשף פורים (מחזה לילדים במערכה אחת). מ. מונסביץ.
29] פב) החמסן הקטן (חזיון בעלילת אחת וחמשה מחזות). מ. הורליק.
30] פג—פד) מוסר נער רע (חזיון בשמונה עשר מחזות). תר' הנ"ל.
31] פה) העניים (חזיון בעלילה אחת וחמשה מחזות). תר' י. מ. זלקינד.
32] פו—צ) מחיי הטבע (ספורים מחיי החיות, פ. ברנדל). תר' י. גרזובסקי.
33] צא) מחיי הילדים בארץ ישראל (ספורים). חמדה בן־יהודה.

מחיר כל נומר 6 ק'. פאר' לאחד או לשנים 2 ק'; כל 5 נומרים מכ' בכריכה יפה 40 ק'. פאר' 6; כל 10 נומרים מכ' הדר 80 ק'. פאר' 10 ק'.

Издательство „ТУШІЯ", Варшава. — Verlag „TUSCHIJAH", Warschau.

יצא לאור במהדורה שניה׃

מראשית ימיו עד היום הזה

ערוך למען נערי בני ישראל על ידי

אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ.

עם שאלות לתלמידים, לוח הזמנים ורשימת שמות האנשים והמקומות עפ״י סדר א״ב בסוף כל חלק ועם מלון עברי־רוסי־אשכנזי לכל הספר בסופו.

חלק ראשון. מראשית ימי העם עד חרבן בית שני.

ספר ראשון: מראשית ימי העם עד גלות בבל. תכן: א] דבר אל הקוראים. ב] מראשית ימי העם עד שמואל הנביא. ג] מלוכת שאול. ד] מלוכת דוד. ה] מלוכת שלמה. ו] רחבעם־ירבעם. ז] אחרית ממלכת אפרים. ח] ממלכת יהודה. ט] ירמיהו והרבן ירושלים. י] גלות בבל.

ספר שני: מן העליה מבבל עד עמוד ממלכת יהודה ברשות עצמה. תכן: א] העליה מבבל. ב] עזרא הסופר. ג] נחמיה. ד] כנסת הגדולה. ה] אלכסנדר מוקדון. ו] בית תלמי. ז] תחת ממשלת מלכי סוריה. ח] החשמונאים. ט] יונתן ושמעון. י] היהודים במצרים.

ספר שלישי: מזמן יוחנן הורקנוס עד הרבן בית שני. תכן: א] יוחנן הורקנוס. ב] אלכסנדר ינאי ושלומית אלכסנדרה. ג] האחים הורקנוס ואריסתבול. ד] הורדוס ואנטיגנוס. ה] מלכות הורדוס. ו] הלל ושמאי. ז] ארכילס, היהודים בארצות אחרות. ח] אגריפס הראשון. ט] אגריפס השני והמרד. י] אחרית המרד. חרבן ירושלים. יא] התורה והמסר.

חלק שני. מחרבן הבית השני עד מות הרמב״ם.

ספר רביעי: מחרבן הבית השני עד התימת התלמוד. תכן: א] רבי יוחנן בן זכאי. ב] רבן גמליאל דיבנה. ג] מרד בר־כוכבא. ד] הדור השני לתנאים. ה] הדור האחרון לתנאים. ו] הדור הראשון לאמוראים. ז] אמוראי בבל. ח] האגדה. ט] בראשית ממשלת הנוצרית.

ספר חמישי: זמן רבנן סבוראי והגאונים. תכן: א] ימי רבנן סבוראי. ב] היהודים בערב. ג] הגאונים וראשי הגולה ד] הפיטנים —האנוסים בספרד. ה] הנסתרות ומשיחי השקר. ו] התנגדות הקראים. ז] המבארים הטבעיים והמקבלים. ח] רב סעדיה גאון. ט] ממלכת הכוזרים. י] היהודים בצרפת ואשכנז.

ספר ששי: מזמן רבי חסדאי אבן שפרוט עד מות הרמב״ם. תכן: א] רבי חסדאי אבן שפרוט. ב] ריבות המדקדקים הרבנים. ג] רבי שמואל הנגיד ודורו. ד] רבי יוסף הנגיד. ה] הריב ורש״י. ו] רבי יהודה הלוי. ז] רבי אברהם אבן עזרא. ח] הרמב״ם, מתנגדיו ומעריציו. ט] היד־החזקה. י] דרכי הרמב״ם ומדותיו.

חלק שלישי. מימי מסעי הצלב, עד זמן התעוררות התנועה הציונית החדשה.

ספר שביעי: מימי מסעי הצלב עד יציאת היהודים מאנגליה. תכן: א] מסעי הצלב — בעלי התוספות. ב] עלילות הדם —הר״י הזקן. ג] בצרפת הדרומית ובאיטליה. ד] היהודים בבבל (עיריק) ה] ממשלת רומא הקתולית. ו] הריב בין שונאי הפילוסופיה ואוהביה ז] וכוח הרמב״ן עם המומר פבלו. ח] בדור הרשב״א. ט] הרא״ש.

ספר שמיני: מימי רבי מאיר מרוטנבורג עד גלות היהודים מספרד ופורטוגל. תכן: א] היהודים באשכנז. ב] המגפה השחורה. ג] המצב הרוחני של יהודי אשכנז. ד] היהודים באיטליה ובצרפת. ה] היהודים בספרד. ו] צמיחת הקבלה. ז] בני הרא״ש ותלמידיהם. ח] הבוגדים והוכוחים. ט] איזבלה ופרדיננד. י] גלות ספרד.

ספר תשיעי: מאחרי הגרוש בספרד עד צמיחת החסידות. תכן: א] גולי ספרד בארצות תוגרמה. ב] דוד הראובני ושלמה מולכו. ג] יואן ריכלין. ד] תקוני לותר. ה] אוריאל אקוסטה וברוך שפינוזה. ו] היהודים בפולין. ז] גזרת ת״ח. ח] שבתי צבי וכתתו. ט] ההויה בפולין. י] רבי משה חיים לוצאטו. יא] החסידות.

ספר עשירי: מתקופת מנדלזון עד זמן התעוררות התנועה הציונית החדשה. תכן: א] הפלוסוף מנדלזון. ב] ההשכלה וקרבת העמים. ג] שלמה מימון. ד] השכלת היהודים באוסטריה. ה] שמואל דוד לוצטו. ו] מתקני הדת. ז] משה לצרוס ורות אשתו. ח] פרדיננד לסל וברתולד אוערבך. ט] השרים כרמיה, מונטיפיורי, וברון די הירש. י] הלוציי ההשכלה ברוסיה. יא] הלאומיות בעמים ובישראל. יב] חבת ציון.

מחיר חלק ראשון 50 ק׳, מכורך 65 ק׳ בלי משלח.
מחיר חלק שני 55 ק׳, מכ׳ 70 ק׳, בלי משלוח.
מחיר חלק שלישי 95 ק׳, מכ׳ 1,10 רובל ק׳ בלי משלוח.

האדריסה:

Издательство „ТУШІЯ,“ Варшава. | Verlag „Tuschijah“, Warschau

בע״פ: נבוליפקי 7 מעון 9.

Herausgeber u. Eigenthümer: Verlag „Tuschijah“. Verantwortlicher Redacteur S. M. Laser. Druck von Josef Fischer in Krakau